

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет фінансів

Кафедра корпоративних фінансів і контролінгу

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «Інвестиційний менеджмент»
Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Форма навчання: очна (денна)

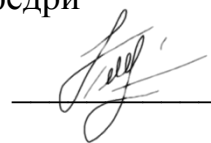
КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ»

здобувача Продуна Леоніда Миколайовича

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри
корпоративних фінансів і контролінгу
Тимошенко І.П.

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу:
д.е.н., професор Терещенко О.О.

_____

Київ 2023

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 66 сторінок, 7 таблиць, 17 рисунків та список використаних джерел з 62 найменувань.

«Оцінка інвестиційної привабливості України»

Об'єктом дослідження є інвестиційна привабливість України.

Предмет дослідження є теоретичні засади та практичні аспекти оцінки інвестиційної привабливості України.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи - поглиблення теоретико-методичних засад оцінки інвестиційної привабливості України та розробка практичних рекомендацій щодо її поліпшення в умовах війни та в період повоєнної відбудови.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- дослідити сутність та рівні інвестиційної привабливості;
- виділити чинники інвестиційної привабливості країни;
- охарактеризувати методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості країни;
- провести аналіз факторів інвестиційної привабливості України;
- виділити місце України в міжнародних інвестиційних рейтингах;
- охарактеризувати інвестиційні стимули: вітчизняний та світовий досвід;
- запропонувати напрями формування інвестиційної привабливості в Україні під час та після війни.

Практичне значення отриманих результатів. Практична значущість полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані для розробки стратегій залучення інвестицій в Україну, оцінки ризиків та прийняття рішень з питань інвестування в Україну. Результати дослідження можуть бути використані для прийняття рішень на рівні держави, щодо покращення інвестиційного клімату в Україні.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2023.

Рік захисту роботи 2023.

Ключові слова: інвестиції, міжнародні інвестиції, інвестиційна привабливість, міжнародні рейтинги, інвестиційна активність, інвестиційний клімат, інвестиційний потенціал, інвестиційний ризик.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ КРАЇНИ ТА ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ	6
1.1 Сутність та рівні інвестиційної привабливості.....	6
1.2 Чинники інвестиційної привабливості країни	11
1.3 Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості країни.....	18
РОЗДІЛ 2. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ	24
2.1 Аналіз факторів інвестиційної привабливості України	24
2.2 Україна в міжнародних інвестиційних рейтингах.....	35
2.3 Інвестиційні стимули: вітчизняний та світовий досвід.....	43
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ТА ПІСЛЯ ВІЙНИ	50
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62

ВСТУП

Актуальність теми. Інвестиційна привабливість країни є одним із ключових факторів, що впливає на розвиток економіки та залучення іноземних інвестицій. Україна є країною з великим потенціалом для інвестицій, але на жаль, на даний момент вона не займає провідних позицій в рейтингах інвестиційної привабливості країн світу. Це обумовлено рядом причин, серед яких можна виділити: складність процедур реєстрації бізнесу, недостатній рівень захисту прав інтелектуальної власності, високі рівні корупції, нестабільність економічного та політичного середовища, та інші. Оцінка інвестиційної привабливості України дозволить виявити основні фактори, які впливають на привабливість країни для інвесторів, та надати рекомендації щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні. Така інформація є корисною не тільки для місцевих інвесторів, але і для іноземних, які розглядають Україну як потенційну країну для інвестування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження інвестиційної привабливості України є актуальним напрямком наукових досліджень, який відображається в інтересі як академічної громадськості, так і бізнес-середовища. В даному аспекті варто виділити роботи таких науковців як Г.Д. Болотової, І.В. Бохонко, Є.В. Бушинського, Г.В. Лещук, О.В. Люльова, О.В. Нечипорук, М.І. Паук, Н.С. Танклевської та інших. Разом з тим, умови військового стану ускладнюють подальше формування інвестиційної привабливості України та потребують подальших досліджень.

Мета та завдання. Мета дослідження – поглиблення теоретико-методичних засад оцінки інвестиційної привабливості України та розробка практичних рекомендацій щодо її поліпшення в умовах війни та в період повоєнної відбудови.

Мета розкривається переліком завдань, які вирішуються у кваліфікаційній роботі:

– дослідити сутність та рівні інвестиційної привабливості;

- виділити чинники інвестиційної привабливості країни;
- охарактеризувати методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості країни;
- провести аналіз факторів інвестиційної привабливості України;
- виділити місце України в міжнародних інвестиційних рейтингах;
- охарактеризувати інвестиційні стимули: вітчизняний та світовий досвід;
- запропонувати напрями формування інвестиційної привабливості в Україні під час та після війни.

Об'єкт дослідження – це інвестиційна привабливість України.

Предмет дослідження – теоретичні засади та практичні аспекти оцінки інвестиційної привабливості України.

Методи дослідження. У кваліфікаційній бакалаврській роботі було використано такі методи наукового пізнання:

- метод порівняння (для здійснення порівняльного аналізу підходів різних науковців до розуміння сутності інвестиційної привабливості);
- системний підхід (для розкриття комплексного характеру явища інвестиційної привабливості країни, врахування впливу на неї різних чинників, які потребують комплексного аналізу та оцінки);
- метод статистики (для аналізу динаміки макроекономічних показників, які впливають на рівень інвестиційної привабливості країни, як от ВВП, прямі іноземні інвестиції, індекс інфляції, державний борг тощо);
- загальнонаукові методи, зокрема аналізу, синтезу, узагальнення, індукції, дедукції (для виокремлення чинників, які впливають на інвестиційну привабливість в Україні, а також з метою формулювання напрямів її покращення в Україні).

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Отримані результати можуть бути використані для розширення теоретичної бази з цієї проблематики. Отримані результати також можуть бути використані як методичні рекомендації для інших досліджень з цієї області, а також для практичного застосування. Практична значущість полягає в тому, що

отримані результати можуть бути використані для розробки стратегій залучення інвестицій в Україну, оцінки ризиків та прийняття рішень з питань інвестування в Україну. Результати дослідження можуть бути використані для прийняття рішень на рівні держави, щодо покращення інвестиційного клімату в Україні.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну та емпіричну базу дослідження становили дані Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, дані міжнародних рейтингових агентств, наукові праці вітчизняних вчених, підручники і навчальні посібники, матеріали, опубліковані в періодичних виданнях і мережі Інтернет.

Апробація матеріалів кваліфікаційної бакалаврської роботи. Окремі положення кваліфікаційної бакалаврської роботи були запропоновані для включення до матеріалів лекції «Інвестиційний ринок» в рамках курсу «Інвестування», зокрема, різні підходи до розуміння сутності інвестиційної привабливості країни та чинників, що її визначають.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. В першому розділі досліджено теоретико-методичні засади інвестиційної привабливості країни та її оцінювання. В другому розділі проведено аналіз прикладних аспектів дослідження інвестиційної привабливості України. В третьому розділі запропоновано напрями формування інвестиційної привабливості в Україні під час та після війни. Робота містить 66 сторінок; 17 рисунків, 7 таблиць, 62 джерела у списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ КРАЇНИ ТА ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

1.1 Сутність та рівні інвестиційної привабливості

Інвестиційна привабливість – це концепція, яка використовується для опису того, наскільки привабливим є певний регіон або країна для інвесторів. Ця концепція є важливою для розвитку економіки та приваблення іноземних інвестицій.

Наразі існує безліч трактувань поняття інвестиційної привабливості. Разом з тим, слід зазначити, що не існує єдиної думки щодо визначення цього поняття (табл.1.1).

Таблиця 1.1 – Підходи до визначення поняття інвестиційна привабливість

Підхід	Автор	Визначення
1. Інвестиційна привабливість, як умова інвестування	Н. С. Танклевська	наявність таких умов інвестування, які впливають на переваги інвестора у виборі того чи іншого об'єкта інвестування [1, с.45].
	І. В. Вахович	сукупність об'єктивних ознак, властивостей, засобів і можливостей, що зумовлюють потенційний платоспроможний попит на інвестиції [2, с.30].
2. Інвестиційна привабливість, як умова розвитку підприємства	О. В. Люльов	система економічних відносин між суб'єктами господарювання з приводу ефективного розвитку бізнесу та підтримання його конкурентоспроможності [3, с.208].
	Т. В. Матюк	ступінь імовірності досягнення цілей інвестування, виражена в індивідуальних очікуваннях економічних агентів, потенційних суб'єктів інвестиційного процесу [4, с.61].
3. Інвестиційна привабливість, як сукупність показників	Г. Д. Болотова	інтегральна характеристика середовища інвестування, що формується на підставі оцінки інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику регіону, яка відображає суб'єктивне сприйняття регіону потенційним інвестором [5, с.119].

Джерело: складено автором

Один із найпоширеніших підходів до трактування цього поняття часто пов'язує інвестиційну привабливість з доцільністю вкладення коштів в об'єкт інвестування, що цікавить інвестора (як умова інвестування).

Зокрема, Н. С. Танклевська визначає інвестиційну привабливість як «наявність таких умов інвестування, які впливають на переваги інвестора у виборі того чи іншого об'єкта інвестування» [1, с.45]. Визначення Н. С. Танклевської відображає підхід, в якому інвестиційна привабливість залежить від того, наскільки привабливою є інвестиційна можливість для самого інвестора. Такий підхід передбачає, що інвестор має свої унікальні потреби, очікування та вимоги до інвестицій, і якщо об'єкт інвестування відповідає цим вимогам, то він стає інвестиційно привабливим. Це визначення підкреслює, що інвестиційна привабливість – це не щось загальнодоступне, а залежить від індивідуальних потреб та очікувань конкретного інвестора. Однак, воно може вважатись обмеженим, оскільки не враховує об'єктивних факторів, таких як рівень ризику, потенційна дохідність тощо.

І. В. Вахович під інвестиційною привабливістю розуміє «сукупність об'єктивних ознак, властивостей, засобів і можливостей, що зумовлюють потенційний платоспроможний попит на інвестиції» [2, с.30]. Визначення І. В. Вахович відображає ідею, що інвестиційна привабливість залежить від об'єктивних факторів, які можуть створити потенційний попит на інвестиції. Основними складовими цієї привабливості є властивості і можливості об'єкта інвестування, які можуть забезпечити дохідність і платоспроможність інвестицій. Відповідно, це визначення фокусується на об'єктивних критеріях, які можуть забезпечити доцільність інвестування, з точки зору власника капіталу. Однак, це визначення не враховує можливості суб'єктивного впливу на процес інвестування, такі як ризики, рівень конкуренції, фінансовий та правовий клімат тощо.

Згідно з другим підходом інвестиційна привабливість, як зазначає О. В. Люльов, це «система економічних відносин між суб'єктами господарювання з приводу ефективного розвитку бізнесу та підтримання його конкурентоспроможності» [3, с.208]. Це визначення інвестиційної привабливості

можна назвати комплексним. Воно враховує, що інвестиційна привабливість не обмежується лише об'єктивними ознаками, а є результатом взаємодії суб'єктів господарювання і їх ефективного розвитку. Це визначення відображає усі складові, які можуть впливати на інвестора, включаючи економічні, фінансові, соціальні та політичні чинники, які сприяють або перешкоджають розвитку бізнесу та конкурентоспроможності. Отже, це визначення враховує комплексність інвестиційної привабливості і наголошує на тому, що успішне інвестування пов'язане з ефективним розвитком бізнесу та конкурентоспроможністю.

Т. В. Матюк трактує інвестиційну привабливість як «ступінь імовірності досягнення цілей інвестування, виражена в індивідуальних очікуваннях економічних агентів, потенційних суб'єктів інвестиційного процесу» [4, с.61]. Це визначення інвестиційної привабливості більше зорієнтоване на індивідуальні очікування економічних агентів, а саме на їхню оцінку ймовірності досягнення інвестиційних цілей. Однак, така оцінка може бути суб'єктивною, оскільки різні інвестори можуть мати різні очікування та підходи до ризиків, що може вплинути на їхні рішення щодо інвестування. Також, визначення не зазначає конкретні ознаки, які забезпечують інвестиційну привабливість, що може ускладнити оцінку та порівняння різних об'єктів інвестування.

Прихильники третього підходу (Г. Д. Болотова) розглядають інвестиційну привабливість як сукупність показників. – це «інтегральна характеристика середовища інвестування, що формується на підставі оцінки інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику регіону, яка відображає суб'єктивне сприйняття регіону потенційним інвестором» [5, с.119]. Підхід Г. Д. Болотової до трактування інвестиційної привабливості базується на концепції інтегральної характеристики, що зводить її до сукупності показників, що оцінюють інвестиційний потенціал та інвестиційний ризик регіону. Визначення Т. В. Матюк, в цілому, більш орієнтоване на очікування економічних агентів, тоді як визначення Г. Д. Болотової звертає увагу на суб'єктивне сприйняття регіону потенційним інвестором.

Інвестиційна привабливість може мати різні трактування, в залежності від підходу, який використовується. Всі визначення мають свої переваги та недоліки, тому вибір конкретного підходу залежить від контексту дослідження та мети оцінки. Проте, загалом, інвестиційна привабливість визначається як сукупність умов, факторів та показників, які впливають на переваги інвестора при виборі об'єкта інвестування. Це можуть бути різні об'єктивні ознаки, властивості, засоби і можливості, які зумовлюють платоспроможний попит на інвестиції. Також, важливо враховувати інтегральну характеристику середовища інвестування, яка формується на підставі оцінки інвестиційного потенціалу та інвестиційного ризику регіону, що відображає суб'єктивне сприйняття регіону потенційним інвестором.

Об'єктами оцінки інвестиційної привабливості є підприємства, комплекси, регіони і країни, тобто можна виділити три основних рівнях оцінки і управління інвестиційною привабливістю (рис.1.1).

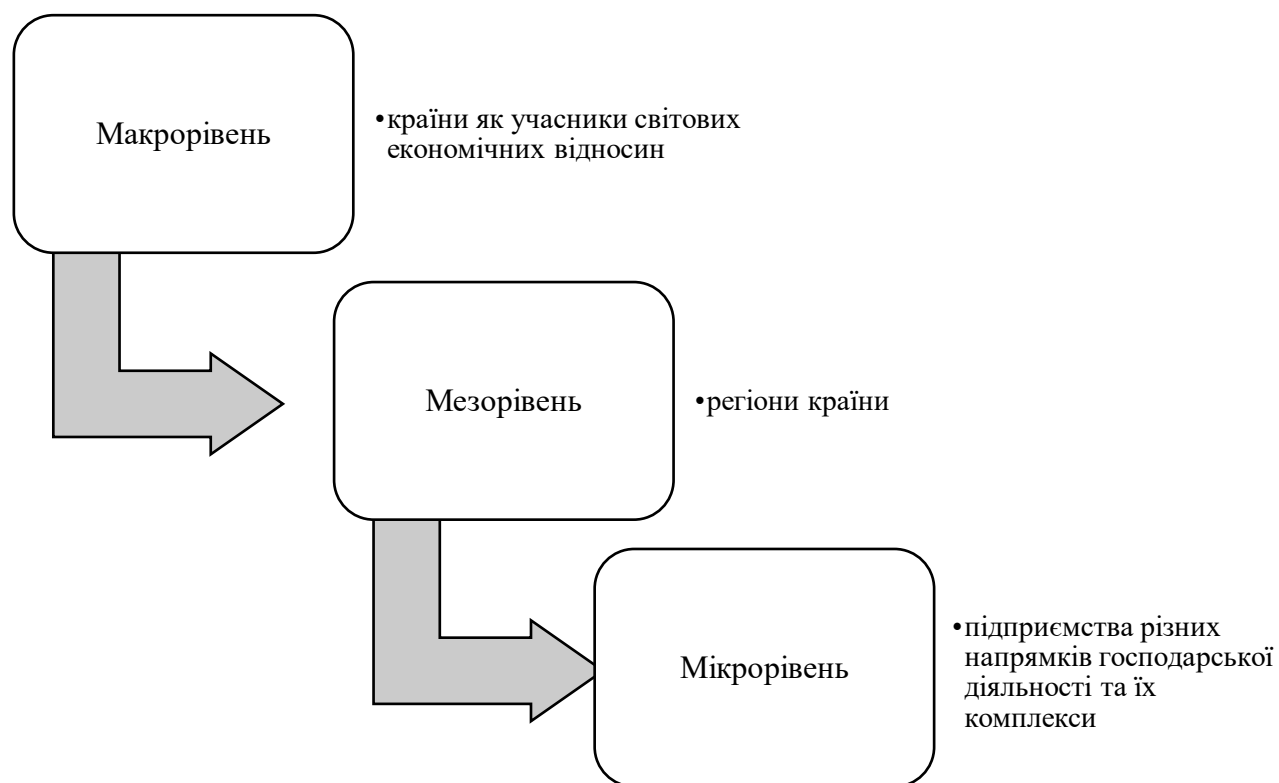

Рисунок 1.1 – Рівні оцінки і управління інвестиційною привабливістю

Джерело: складено автором на основі [7-9]

Рівні оцінки і управління інвестиційною привабливістю (макрорівень, мезорівень та мікрорівень) допомагають зрозуміти, як країна, регіон та підприємства впливають на привабливість інвестицій.

Мікрорівень відображає інвестиційну привабливість підприємств різних напрямків господарської діяльності та їх комплексів. На цьому рівні оцінюються фактори, такі як фінансові показники, якість управління, технічний рівень, екологічна безпека та ін [6, с.114]. Мезорівень відображає інвестиційну привабливість регіонів країни. На цьому рівні оцінюються фактори, такі як розвиненість інфраструктури, кваліфікована робоча сила, наявність інноваційних проектів та підприємств [7, с.108]. Макрорівень відображає інвестиційну привабливість країни як учасника світових економічних відносин [8, с.189]. На цьому рівні оцінюються фактори, такі як стабільність політичної та економічної ситуації в країні, доступність фінансових ресурсів, законодавча база, яка регулює інвестиційну діяльність, міжнародні відносини та договори [9, с.84]. Кожен рівень відображає різні аспекти інвестиційної привабливості та вимагає специфічних стратегій управління. Наприклад, на макрорівні країни повинні зосередитися на покращенні політичної та економічної стабільності, на мезорівні – на розвитку інфраструктури та наявності інноваційних проектів та підприємств, а на мікрорівні – на покращенні технічного рівня та якості управління підприємствами.

Для ефективного управління інвестиційною привабливістю на кожному рівні необхідно проводити систематичну оцінку факторів, які впливають на інвестиційну привабливість, та розробляти конкретні стратегії для поліпшення цих факторів. Крім того, необхідно розвивати міжнародні відносини, щоб залучати інвестиції з інших країн, та сприяти розвитку інноваційних проектів та підприємств. Послідовне вдосконалення інвестиційної привабливості на кожному рівні допоможе залучити більше інвестицій та підвищити економічний розвиток країни.

1.2 Чинники інвестиційної привабливості країни

Інвестиційна привабливість країни - це важливий елемент економічного розвитку країни, оскільки інвестиції сприяють збільшенню обсягів виробництва, створенню нових робочих місць, підвищенню економічного рівня та покращенню якості життя населення. Інвестиційна привабливість певної країни складається під впливом великої кількості різноманітних чинників з різною специфікою та рівнем впливу на неї. Вивчення цих чинників торкається всіх напрямів функціонування країни, суспільства та окремих підприємств. Даний аспект зумовлює важливість виділення низки чинників, що мають визначальний вплив на умови та привабливість здійснення капіталовкладень у межах тієї чи іншої країни.

Весь перелік різноманітних чинників, що впливають інвестиційну привабливість країни, можна розділити на три великі категорії – стан політико-правового середовища, рівень економічного розвитку, особливості соціально-культурного середовища. Кожна з груп чинників потребує окремого аналізу з урахуванням специфіки та взаємозв'язку з іншими особливостями та характеристиками.

Основні чинники політико-правового середовища, зрештою, зводяться до трьох великих елементів (рис.1.2).

Рисунок 1.2 – Складові політико-правового середовища як чинники формування інвестиційного клімату

Джерело: складено автором на основі [11-13]

Рівень політичної стабільності відображає ступінь відсутності політичних конфліктів, соціальних протестів, революцій, повстань та інших проявів нестабільності. Наявність стабільної політичної ситуації сприяє створенню сприятливого середовища для інвесторів, що може підвищити інвестиційну привабливість країни [11, с.254]. Стабільна політична ситуація зменшує ризики, пов'язані з втратою інвестицій та зменшує затрати на управління ризиками. Наявність стабільності також впливає на загальний клімат бізнесу та інвестицій в країні. Інвестори шукають довгострокові перспективи та можливості для розширення бізнесу в країнах, де вони можуть сподіватися на стабільність інвестиційного клімату [12, с.9]. Стабільність політичного середовища також забезпечує інвесторам впевненість в тому, що правова система країни буде дотримуватися, а контракти та угоди будуть виконуватися.

Ефективність функціонування законодавчо-нормативних інструментів відображається у рівні стабільності та надійності правової системи, рівні корупції та ефективності боротьби з нею, а також у рівні захисту прав інтелектуальної власності. Чим вищий рівень захисту прав та правова стійкість, тим більш привабливою стає країна для інвесторів.

Обґрунтованість та стійкість концепцій розвитку відображають рівень прозорості та прогнозованості законодавства, що стосується інвестицій [13, с.172]. Це означає, що інвестори мають можливість оцінити ризики та можливості інвестування відповідно до затверджених концепцій розвитку країни. Наявність обґрунтованих та стійких концепцій розвитку забезпечує прозорість та прогнозованість правового середовища, що може залучити більше інвестицій.

Економічна складова розвитку суспільства є найбільш пріоритетною, якщо в суспільстві існує мінімальний рівень політичної стабільності та юридичних умов для розвитку господарських відносин. Цей розвиток дозволяє населенню змінити свої пріоритети, звернувши увагу на безпеку, взаємодію та особистісний розвиток. Інвестори також отримують позитивні результати своєї діяльності в таких умовах. Економічні чинники, що впливають на інвестиційний клімат, наведено на рис.1.3.

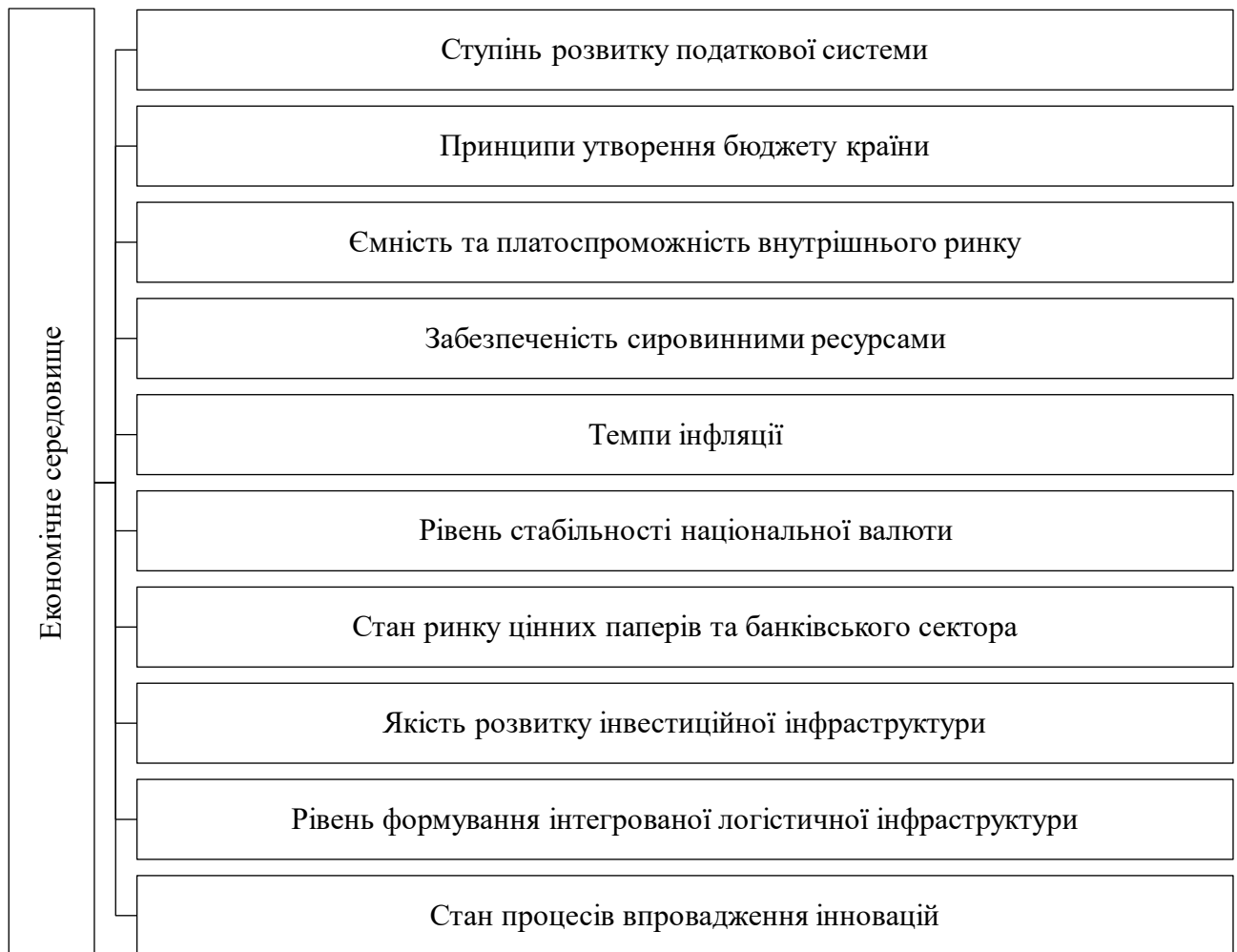

Рисунок 1.3 – Складові економічного середовища як чинники формування інвестиційного клімату

Джерело: складено автором на основі [14-16]

Додамо детальніші відомості про складові економічного середовища, які впливають на інвестиційну привабливість країни:

1. Ступінь розвитку податкової системи включає в себе розмір податків та інших платежів, а також складність процедур оподаткування. Чим нижчий рівень податків та більш спрощені процедури оподаткування, тим більш привабливою стає країна для інвесторів. Надто високі податки можуть знизити прибутковість інвестицій та відлякувати інвесторів.

2. Принципи утворення бюджету країни включають в себе розмір державного бюджету, спосіб його формування та розподіл коштів. Наявність

стабільного та прогнозованого бюджетного процесу в країні забезпечує інвесторам необхідну стійкість та надійність [14, с.219].

3. Ємність та платоспроможність внутрішнього ринку включає в себе розмір внутрішнього ринку, купівельну спроможність населення та рівень розвитку споживчої інфраструктури. Більш великий та потужний внутрішній ринок забезпечує більші можливості для інвестування та розвитку підприємств.

4. Забезпеченість сировинними ресурсами включає в себе наявність корисних копалин, водних ресурсів, лісів та інших природних ресурсів, які можуть стати предметом інвестування [15, с.382]. Країни зі значними запасами сировини зазвичай є більш привабливими для інвесторів, оскільки це може забезпечити більш дешеві витрати на виробництво.

5. Темпи інфляції відображають темпи зростання рівня цін на товари та послуги. Високі темпи інфляції можуть призвести до знецінення грошових коштів та зменшення покупної спроможності населення. Це може негативно вплинути на інвестиційний клімат країни, оскільки інвестори можуть занадто дорого коштувати витрати на виробництво та на діяльність в цій країні.

6. Рівень стабільності національної валюти є важливим чинником для інвесторів. Незалежність національного банку та рівень державного боргу можуть вплинути на стабільність національної валюти та, відповідно, на інвестиційну привабливість країни.

7. Стан ринку цінних паперів та банківського сектора: розвиток ринку цінних паперів та банківського сектора може сприяти залученню інвестицій в країну [16, с.53]. Важливі елементи, такі як наявність розвинутої банківської системи, доступність фінансування та наявність легкодоступних інвестиційних інструментів, можуть зробити країну більш привабливою для інвесторів.

8. Якість розвитку інвестиційної інфраструктури: наявність якісної та розвинутої інвестиційної інфраструктури може зробити країну більш привабливою для інвесторів. Це включає в себе наявність розвинутої системи фінансового управління, наявність ефективних інвестиційних фондів та інвестиційних банків.

9. Рівень формування інтегрованої логістичної інфраструктури відображає ступінь розвитку інфраструктури країни, що може включати транспортні мережі, порти, аеропорти, залізниці та інші. Якщо країна має добре розвинену інфраструктуру, то інвестори можуть з легкістю переміщувати товари та послуги, що забезпечує більш швидкий і ефективний процес виробництва та дистрибуції.

10. Стан процесів впровадження інновацій відображає ступінь розвитку науково-технічного потенціалу країни та готовність до інноваційного розвитку. Якщо країна здатна ефективно використовувати наукові розробки та технології, то це може привести до зростання конкурентоспроможності виробництва та підвищення інтересу інвесторів.

У взаємному зв'язку з політичними та економічними факторами яскраво виявляють себе та соціально-культурні чинники формування інвестиційного клімату (рис.1.4).

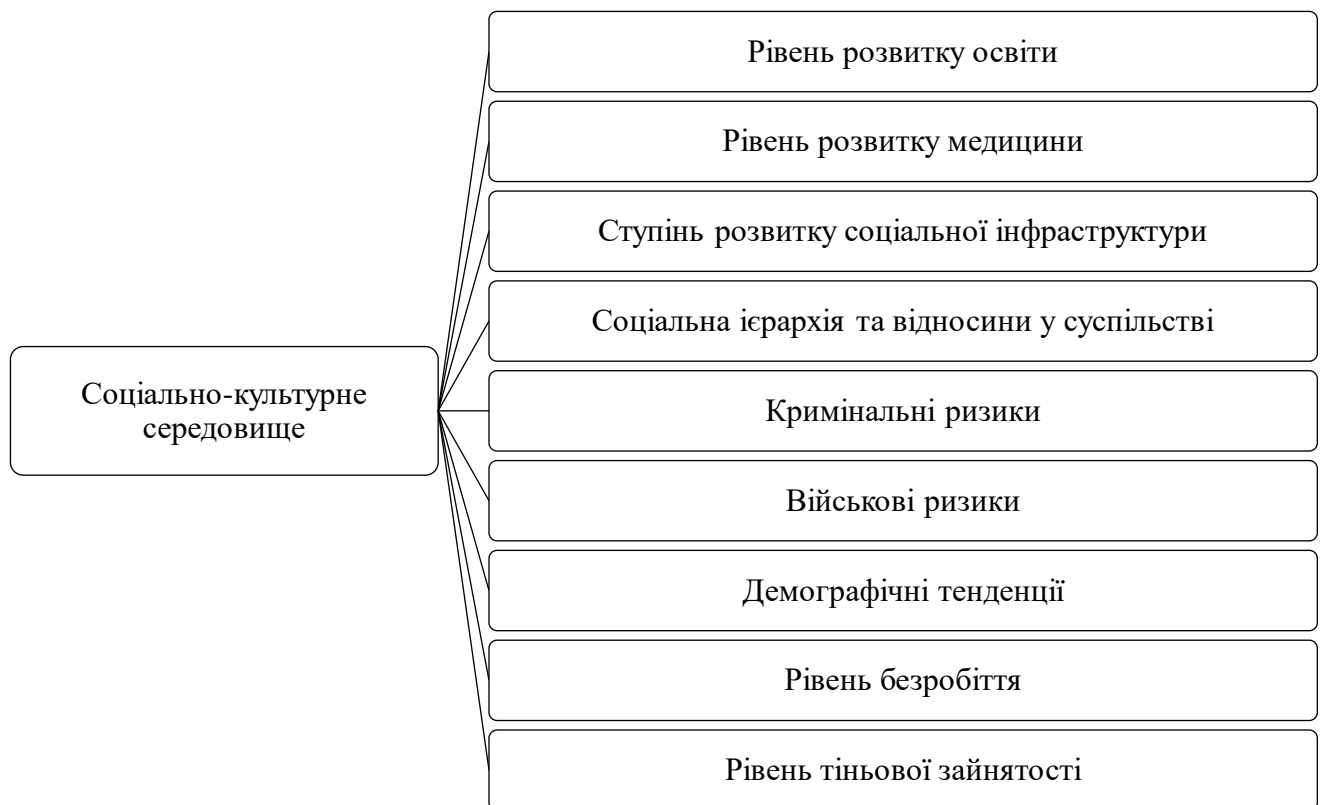

Рисунок 1.4 – Складові соціально-культурного середовища як чинники формування інвестиційного клімату

Джерело: складено автором на основі [17-19]

Додамо детальніші відомості про складові соціально-культурного середовища, які впливають на інвестиційну привабливість країни:

1. Високий рівень освіти сприяє розвитку людського капіталу, що в свою чергу впливає на інноваційність та продуктивність економіки. Наявність висококваліфікованого персоналу є важливим фактором для інвесторів, які шукають країни з високим потенціалом для інвестування.

2. Забезпеченість населення доступом до якісної медичної допомоги та високий рівень здоров'я населення можуть відігравати важливу роль в формуванні інвестиційного клімату. Це пов'язано з тим, що здорові працівники є більш продуктивними та менше відсутніми з роботи, що в свою чергу підвищує ефективність виробництва та привабливість країни для інвесторів.

3. Наявність якісної соціальної інфраструктури, такої як дитячі садки, школи, культурні та спортивні заклади, відіграє важливу роль у забезпеченні задоволення базових потреб населення та формуванні приємної атмосфери для життя. Це в свою чергу може залучати іноземні інвестиції, які шукають країни з високим рівнем комфорту та безпеки для своїх працівників.

4. Стабільні відносини у суспільстві та відсутність дискримінації можуть створювати сприятливе середовище для бізнесу та інвестицій [17, с.657]. Наприклад, відкрите та толерантне суспільство може приваблювати іноземні інвестиції.

5. Кримінальні ризики: високий рівень злочинності та корупції може впливати на інвестиційний клімат країни. Недостатня охорона прав власності, низька рівень законодавчої бази та невідповідність законодавства міжнародним стандартам можуть зменшувати інвестиційну привабливість країни [18, с.275].

6. Військові ризики: наявність конфліктів або загроз війни може впливати на інвестиційний клімат країни. Непевність та ризики, пов'язані з можливими військовими діями, можуть зменшувати інтерес інвесторів до країни. Військові конфлікти та загрози війни можуть значно вплинути на інвестиційний клімат країни. Інвестори шукають стабільність та надійність, щоб захистити свої інвестиції та отримати високий рівень доходу. Конфлікти та загрози війни

призводять до непевності та ризику втрати капіталу, що знижує інтерес інвесторів до країни.

7. Демографічні фактори можуть впливати на інвестиційний клімат країни. Наприклад, старіюча нація може викликати проблему забезпечення достатньої кількості робочої сили, тоді як молода нація може відображати перспективи для підприємств, що шукають працівників.

8. Рівень безробіття також є важливим чинником, який впливає на інвестиційний клімат [19, с.48]. Високий рівень безробіття може призвести до меншої споживчої активності і зменшення попиту на товари і послуги, що може знизити прибутки підприємств. З іншого боку, низький рівень безробіття може означати, що є достатньо працівників, які можуть бути найняті для збільшення виробничих потужностей підприємств.

9. Тіньова зайнятість може мати вплив на інвестиційний клімат, оскільки зменшує дохідність держави і підприємств, що може знизити їх здатність до інвестування. Крім того, надмірна тіньова зайнятість може спричинити економічну нестабільність і вплинути на загальний рівень життя населення.

Загалом, соціально-культурне середовище має великий вплив на інвестиційний клімат країни. Наявність стабільних та безпечних умов може збільшити інтерес інвесторів до країни, тоді як наявність кримінальних та військових ризиків може зменшити інвестиційну привабливість.

Таким чином, загальна концепція того, що формує інвестиційний клімат країни, полягає в поєднанні різноманітних складових економічного, політичного, правового, соціально-культурного середовища. Інвестиційна привабливість країни залежить від комплексу чинників, які потрібно розглядати у взаємозв'язку. У країнах, де сприятливі умови для інвестування поєднуються з високим рівнем політичної та економічної стабільності, прозорими законами та ефективною правоохоронною системою, розвинутою інфраструктурою, наявністю якісної робочої сили та іншими позитивними складовими, інвестиційний клімат є більш привабливим для іноземних та внутрішніх інвесторів.

1.3 Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості країни

Оцінка інвестиційної привабливості країни є важливим етапом прийняття рішення щодо інвестування в економіку цієї країни. Інвестори, як правило, звертають увагу на різні фактори, що впливають на ризик інвестування, такі як стабільність політичної та економічної ситуації, розмір ринку, наявність кваліфікованої робочої сили, рівень корупції тощо. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості країни можуть варіюватися залежно від конкретних потреб та задач інвестора. Однак, існують деякі загальні підходи, які застосовуються для оцінки інвестиційної привабливості країни.

Для оцінки інвестиційної привабливості існують різні підходи та методи, але всі їх можна поділити на три основні групи (табл.1.2):

Таблиця 1.2 – Підходи до оцінки інвестиційної привабливості

Підхід	Опис	Переваги	Недоліки
Статистичний підхід	Аналіз статистичних даних щодо надходження інвестицій в економіку країни	Формалізований характер, базується на конкретних соціально-економічних показниках	Неможливість урахування всіх факторів, що важливі для інвесторів
Метод експертних оцінок	Експерт надає свою оцінку значущості показників та проводить аналіз цих показників	Адаптація під потреби конкретних інвесторів, можливість поглибленого аналізу привабливості галузей економіки	Суб'єктивність оцінки, залежність від позицій експерта
Рейтинговий підхід	Аналіз і групування наявних показників інвестиційної привабливості для формування інтегрального показника	Легкість у використанні, зручність в інтерпретації результатів, ефективність для макроаналізу	Важкий вибір методики розрахунку показників, що враховуються під час аналізу

Джерело: складено автором на основі [20, с.59-60]

Статистичний підхід базується на аналізі статистичних даних щодо надходження інвестицій в економіку країни. Він ґрунтується на припущенні, що високі статистичні показники свідчать про високу інвестиційну привабливість. Цей підхід має формалізований характер, але неможливо урахувати всі фактори,

на які звертають увагу інвестори. Метод експертних оцінок використовує оцінку експертів щодо значущості показників та проводить аналіз цих показників. Його перевагою є можливість адаптації під потреби конкретних інвесторів і поглибленого аналізу привабливості галузей економіки. Проте він має суб'єктивність оцінки та залежність від позицій експерта. Рейтинговий підхід включає рейтингово-аналітичний та рейтинговий підходи на основі опитувань. Рейтингово-аналітичний підхід аналізує наявні показники інвестиційної привабливості, групує їх і формує інтегральний показник. Він легкий у використанні та зручний в інтерпретації результатів. Кожен з цих підходів має свої переваги та недоліки, і їх вибір залежить від конкретних потреб та контексту оцінки інвестиційної привабливості. Рекомендується комбінувати різні підходи для отримання більш повної та об'єктивної оцінки.

Серед різноманіття міжнародних методик оцінки інвестиційної привабливості варто виділити (рис.1.5)

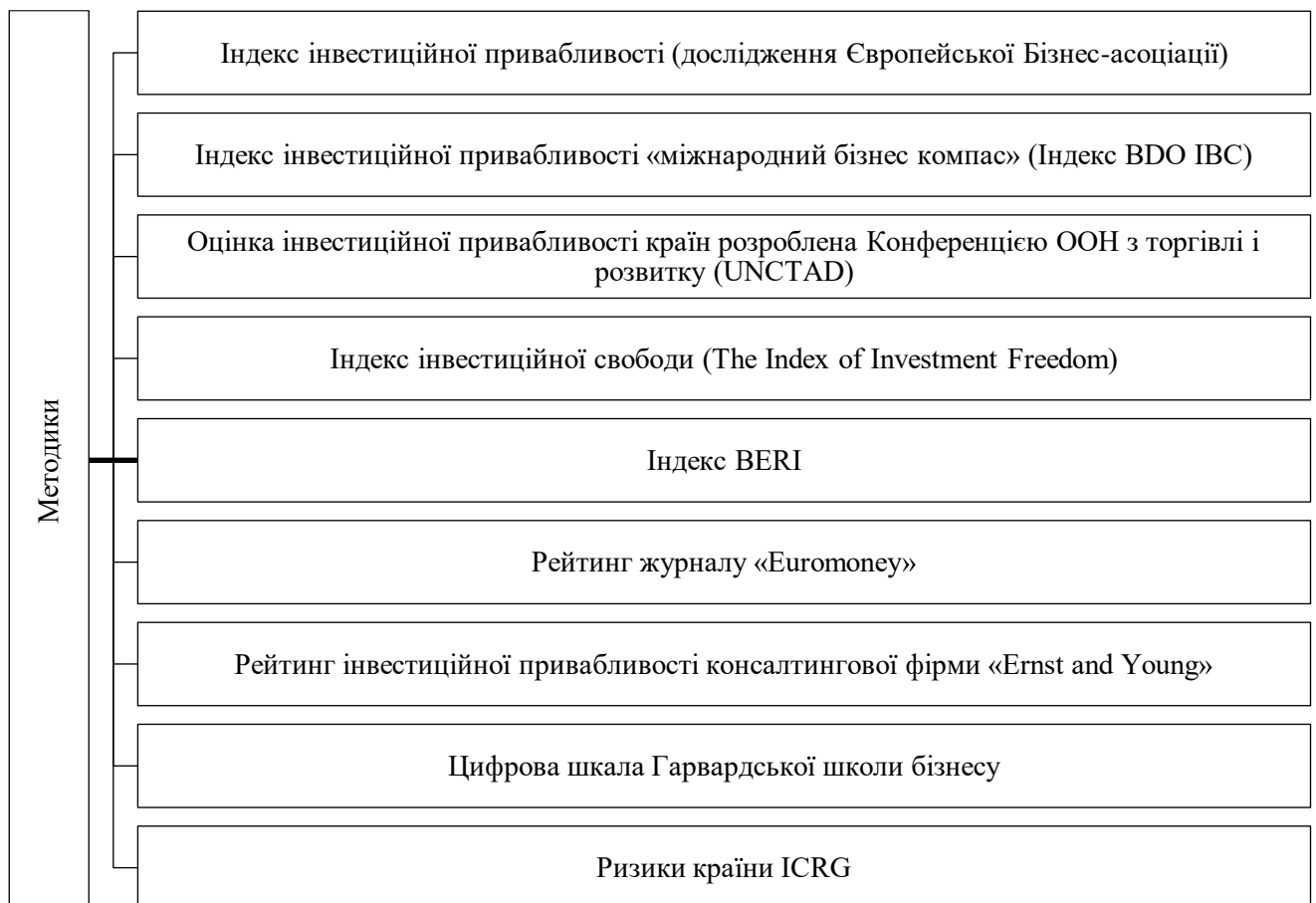

Рисунок 1.5 – Методики оцінки інвестиційної привабливості країни

Джерело: складено автором на основі [21-29]

1. Індекс інвестиційної привабливості (дослідження Європейської Бізнес-асоціації). Індекс інвестиційної привабливості, розраховуваний на основі щоквартального опитування керівників компаній-членів Європейської Бізнес-асоціації, відображає стан бізнес-клімату в країні і має бали від 0,5 до 5. Однією з переваг цього методу є те, що він заснований на експертній оцінці працівників компаній, які працюють на вітчизняному ринку і тому відображає реальну ситуацію. Однак, ця методика є спрощеною, оскільки базується лише на відповідях експертів, і не враховує реальних показників та чинників інвестиційної привабливості країни.

2. Індекс інвестиційної привабливості «міжнародний бізнес компас» (Індекс BDO IBC). Індекс інвестиційної привабливості «міжнародний бізнес компас» (Індекс BDO IBC) є результатом спільної роботи міжнародної консалтингової компанії BDO та Гамбурзького інституту світової економіки. Цей індекс забезпечує первинну інформацію для інвесторів, оцінюючи загальну ситуацію в кожній країні за трьома аспектами, кожен з яких містить від 6 до 8 показників. Кожен показник переводиться у зіставні одиниці виміру від 1 до 100, де більш високе значення вказує на кращу інвестиційну привабливість країни [21, с.151]. Основною перевагою методу є його всебічність, оскільки він враховує значну кількість показників, що дозволяє відображати інвестиційну привабливість країни з різних сторін.

3. Оцінка інвестиційної привабливості країн розроблена Конференцією ООН з торгівлі і розвитку (UNCTAD). Оцінка інвестиційної привабливості країн, яку розробила Конференція ООН з торгівлі і розвитку (UNCTAD), має свої переваги та недоліки. Перший показник індексу відображає зовнішні інвестиції, але не враховує внутрішні інвестиції. Другий показник відображає інвестиційну привабливість та спроможність залучення зарубіжних інвестицій, але містить багато показників. Третій показник не є показником інвестиційної привабливості, оскільки він характеризує активність внутрішніх інвесторів за кордоном і не відображає ситуацію в середині країни [22, с.160].

4. Індекс інвестиційної свободи (The Index of Investment Freedom). Індекс інвестиційної свободи є частиною Індексу економічної свободи, який складається з десяти компонентів, і розробляється Американським фондом спадщини та публікується в газеті «The Wall Street Journal» [23, с.86]. Індекс економічної свободи надає можливість оцінити ступінь економічної свободи країни в цілому. Індекс інвестиційної свободи дозволяє відобразити стан інвестиційного середовища країни, є простим у розрахунку, але не є самостійним індексом. Він включається в склад Індексу економічної свободи разом з дев'ятьма іншими компонентами, які оцінюють інші аспекти економічної свободи.

5. Індекс BERI. Індекс BERI є інтегральним індексом ризику бізнесового оточення, що базується на думках 100 експертів з різних країн, які оцінюють різні види ризиків за ваговими коефіцієнтами від 0 до 4 і враховують організаційно-управлінські чинники, такі як бюрократія, можливість судового опротестування договорів та націоналізація. Результати оцінки складаються з 25 балів, де країна з найбільшим ризиком наближається до нуля, а найменш ризикована може отримати 100 балів [24, с.55]. Однак, індекс не враховує перспективу і має високий ступінь агрегації показників.

6. Рейтинг журналу «Euromoney». Журнал «Euromoney» складає рейтинг, в якому оцінюється ризик та надійність інвестицій у 180 країн. Для цього фахівці провідних економічних органів країн Швейцарії, Данії, Великобританії та Німеччини розробили методику оцінювання, в якій враховуються дев'ять категорій. Інтегральний показник надійності визначається на основі цих категорій, кожна з яких має від 0 до 10 балів, окрім однієї, яка має від 0 до 20 балів [25, с.74]. Висока оцінка відповідає найбільш позитивному значенню фактору, тобто максимальній надійності та мінімальному ризику інвестицій. Оцінка ризику враховує не тільки фінансово-економічні та політичні умови, але й рівень корупції. Однак, рейтинг надає великої ваги оцінці фондового ринку, що не є можливим для ринків, що розвиваються.

7. Рейтинг інвестиційної привабливості консалтингової фірми «Ernst and Young». Консалтингова фірма Ernst and Young проводить аналіз інвестиційної

привабливості країн або регіонів, щоб допомогти бізнесу в прийнятті інвестиційних рішень та урядам усунути бар'єри для зростання. Їх методологія включає дослідження восьми чинників, які впливають на вартість інвестиційних коштів. Ці чинники поділяються на 39 детальних показників, які оцінюються [26, с.95]. Рейтинг ґрунтується на оцінці інвестиційної привабливості за простою шкалою, але його об'єктивність може бути обмеженою через залежність від суджень експертів.

8. Цифрова шкала Гарвардської школи бізнесу. Цифрова шкала Гарвардської школи бізнесу використовує експертну оцінку для оцінювання критеріїв, які включають законодавчі умови для інвесторів, стабільність національної валюти, політичну ситуацію та інші. Оцінка проводиться за шкалою від 0 до 100 балів, і результат складається з інтегрального індексу критеріїв за 8 основними показниками [27, с.260]. Однак, багато з 50 показників оцінюються експертами, що збільшує ступінь суб'єктивності інтегрального показника. Використання цієї шкали має свої переваги, такі як урахування рівня політики протекціонізму та розвитку місцевого ринку капіталів. Однак, це досить обмежений підхід, оскільки всі критерії базуються на експертних оцінках.

9. Ризики країни ICRG. Розробка «Ризики країни ICRG» призначена для оцінки ризиків, пов'язаних з урядовими рішеннями, які можуть призвести до збитків для іноземних інвесторів. Ці рішення можуть включати обмеження виведення капіталу, несправедливу податкову політику, зміни валютного законодавства, обмеження ринку цінних паперів та інші обмеження в зовнішній торгівлі. Крім того, модель компанії PRS здатна прогнозувати вплив політичних протестів на прибуток інвесторів. Ризики країни ICRG оцінюються за 3 компонентами: політичним (100 критеріїв), фінансовим (50 критеріїв) та економічним (50 критеріїв) [28, с.259]. Однак методика має недоліки, оскільки перевага надається політичним ризикам, оцінка яких у більшості випадків є суб'єктивною, зокрема, тому що політичні змінні складають 50% загального показника.

Таким чином, існує багато різноманітних методик оцінки інвестиційної привабливості країни. Серед них можна виділити такі методики, як індекс інвестиційної привабливості Європейської Бізнес-асоціації, індекс інвестиційної привабливості «міжнародний бізнес компас», оцінка інвестиційної привабливості країн розроблена Конференцією ООН з торгівлі і розвитку (UNCTAD), індекс інвестиційної свободи, індекс BERI, рейтинг журналу «Euromoney», рейтинг інвестиційної привабливості консалтингової фірми «Ernst and Young», цифрова шкала Гарвардської школи бізнесу, ризики країни ICRG. Кожна з цих методик має свої переваги та недоліки, і вибір конкретної методики залежить від потреб та цілей інвестора. Наприклад, якщо інвестор хоче оцінити ризики інвестування в країну, він може використовувати методику ризиків країни ICRG. Якщо інвестор хоче оцінити загальну інвестиційну привабливість країни, він може використовувати індекси інвестиційної привабливості, розроблені різними організаціями. Вибір методики до оцінки інвестиційної привабливості країни має бути обґрунтованим та здійснюватись на основі об'єктивної та достовірної інформації про економіку та політику країни, а також про її ризики та перспективи.

РОЗДІЛ 2

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

2.1 Аналіз факторів інвестиційної привабливості України

Інвестиційна привабливість України - це важлива проблема для економічного розвитку країни. Для того, щоб повернути іноземні інвестиції, необхідно вивчити фактори, які впливають на інвестиційну привабливість України. Обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) є одним з найбільш відомих та показових показників інвестиційної привабливості країни. Це означає, що високі обсяги ПІІ свідчать про те, що іноземні інвестори вірять в потенціал розвитку економіки країни та готові вкладати свої кошти в проекти в Україні. Динаміка обсягу ПІІ в Україні наведена в табл.2.1.

Таблиця 2.1 – Динаміка обсягу ПІІ в Україні за 2013-2022 рр.

Рік	ПІІ, млн.дол.	Ланцюговий приріст		Базисний приріст	
		абсолютний, млн.дол.	відносний, млн.дол.	абсолютний, млн.дол.	відносний, млн.дол.
2013	4499	-	-	-	-
2014	410	-4089	-90,89	-4089	-90,89
2015	458	48	11,71	-4041	-89,82
2016	3810	3352	731,88	-689	-15,31
2017	3692	-118	-3,10	-807	-17,94
2018	4455	763	20,67	-44	-0,98
2019	5860	1405	31,54	1361	30,25
2020	868	-4992	-85,19	-3631	-80,71
2021	6687	5819	670,39	2188	48,63
2022	838	-5849	-87,47	-3661	-81,37

Джерело: складено автором на основі [30]

З табл.2.1 бачимо, що у 2014 році відбулося значне зниження ПІІ на 90,89% порівняно з 2013 роком, що може бути пов'язане з економічною кризою, яка виникла після Революції гідності в Україні та анексією Криму Росією. З 2015 по 2019 роки спостерігався зростання ПІІ, що свідчить про певну стабілізацію

економічної ситуації в Україні та підвищення інвестиційної привабливості країни. У 2020 році відбувся значний спад ПІІ на 85,19% порівняно з 2019 роком, що пов'язане з пандемією COVID-19 та світовою економічною кризою. У 2021 році спостерігалось значне зростання ПІІ на 670,39%, абсолютний приріст яких склав 5819 млн.дол., що свідчить про певну позитивну динаміку в економіці та підвищення інтересу іноземних інвесторів до України. У 2022 році відбувся дещо менший спад ПІІ, абсолютний приріст яких склав -5849 млн.дол. У той же час, відносний приріст становив -87,47%, що свідчить про значну втрату іноземних інвестицій в Україні внаслідок війни. Загалом, динаміка обсягу прямих іноземних інвестицій в Україні за останні 10 років була переважно негативною, зі значним спадом у 2014, 2020 та 2022 роках.

Також проаналізуємо структуру ПІІ в Україні за регіонами (рис.2.1).

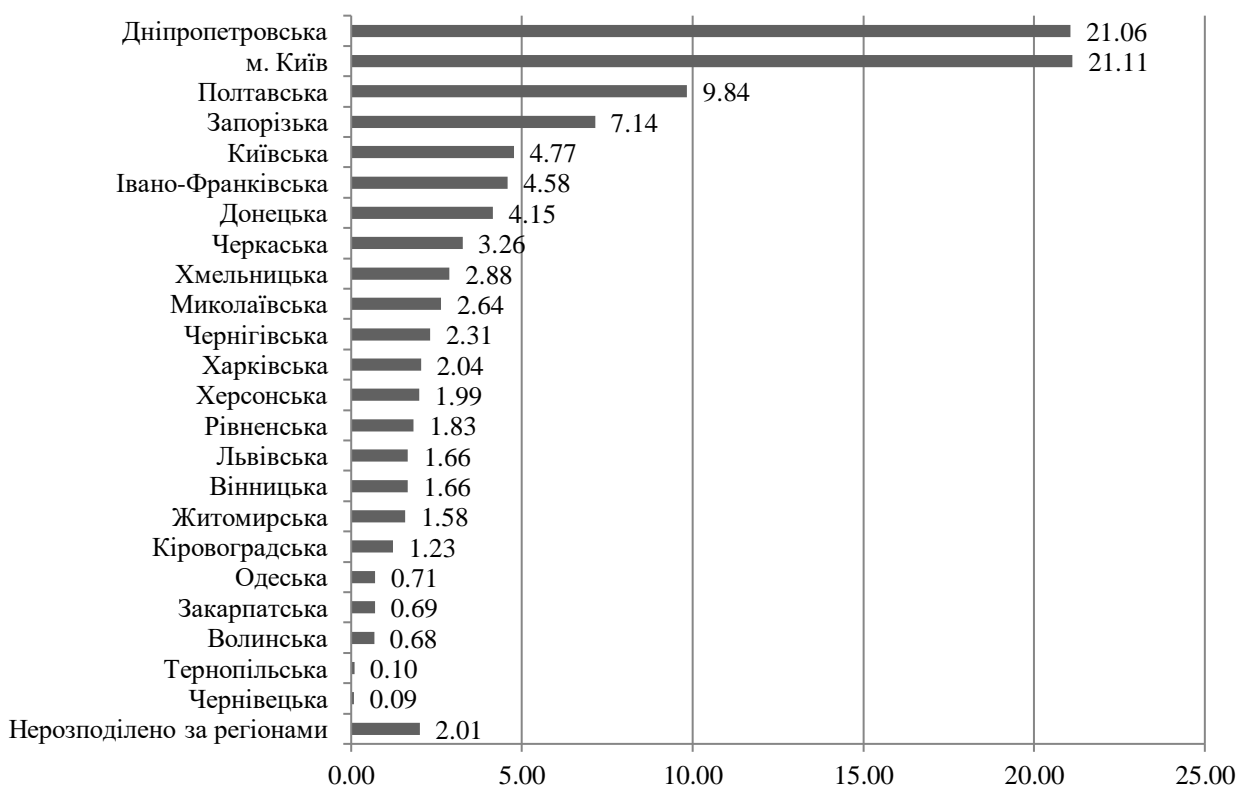

Рисунок 2.1 – Структура ПІІ в Україні за регіонами в 2021 році, %

Джерело: складено автором на основі [30]

З рис.2.1 бачимо, що за даними структури прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україні за регіонами в 2021 році, найбільші обсяги ПІІ були в місті Київ

(21,11%), Дніпропетровській області (21,06%), а також Полтавській (9,84%), Запорізькій (7,14%), Черкаській (3,26%) та Хмельницькій (2,88%) областях. У той же час, найменші обсяги ПІІ були зафіксовані в Чернівецькій (0,09%), Тернопільській (0,10%), Волинській (0,68%) та Закарпатській (0,69%) областях. Можна зробити висновок, що нерівномірність розподілу ПІІ в Україні є досить великою, причому більшість інвестицій зосереджена в найбільших містах та областях з розвинутою інфраструктурою та бізнес-середовищем. Тому можна стверджувати, що відсутність достатнього рівня розвитку у деяких регіонах України є головним фактором, що гальмує потенційні інвестиції у цих областях.

Найбільші країни-донори України наведені на рис.2.2.

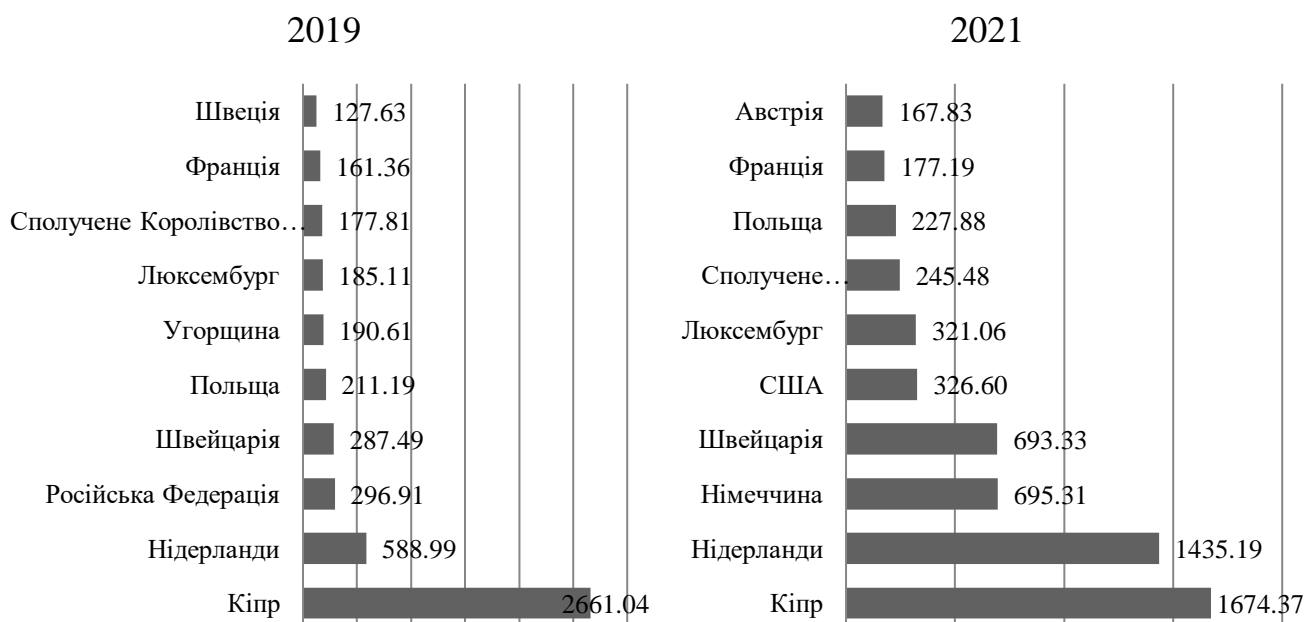

Рисунок 2.2 – Найбільші країни-донори України в 2019, 2021 роках, МЛН.ДОЛ.

Джерело: складено автором на основі [30]

З рис.2.2 бачимо, що найбільші країни-донори у 2019 році були Кіпр, Нідерланди та Російська Федерація. У 2021 році перші дві місця зайняли Кіпр та Нідерланди, а на третьому місці опинилася Німеччина. Сума наданих коштів від країн-донорів зменшилася між 2019 та 2021 роками. Наприклад, Кіпр надав менше коштів на підтримку України на 987 млн. доларів, Нідерланди – на 445 млн. доларів. За обидва періоди найбільші кошти були надані країнами ЄС, що

вказує на важливість співпраці з Європейським Союзом для економічного розвитку України. Також можна помітити збільшення суми наданих коштів від країн-донорів США, Австрії та Люксембургу, що свідчить про розширення географії співпраці України з іншими країнами.

Однак, слід зазначити, що ПІІ не є єдиним показником інвестиційної привабливості та не завжди може відображати реальну ситуацію в економіці країни. Зокрема, ВВП (валовий внутрішній продукт) є одним з найважливіших показників економічного розвитку країни і може бути використаний для аналізу інвестиційної привабливості України. Високий рівень ВВП може свідчити про добре функціонуючу економіку, наявність широкого ринку для виробництва та збуту товарів, а також високий рівень життя населення. Це може бути привабливим для інвесторів, оскільки вони можуть очікувати отримання прибутку від інвестування своїх коштів в економіку країни з високим ВВП. Крім того, високий ВВП може означати наявність широкої бази споживачів, що є важливим фактором для бізнесу. Динаміка ВВП в Україні наведена в табл.2.2.

Таблиця 2.2 – Динаміка обсягу ВВП в Україні за 2013-2022 рр.

Рік	ВВП, млн.дол.	Ланцюговий приріст		Базисний приріст	
		абсолютний, млн.дол.	відносний, млн.дол.	абсолютний, млн.дол.	відносний, млн.дол.
2013	183310	-	-	-	-
2014	131805	-51505	-28,10	-51505	-28,10
2015	90615	-41190	-31,25	-92695	-50,57
2016	93270	2655	2,93	-90040	-49,12
2017	112154	18884	20,25	-71156	-38,82
2018	130832	18678	16,65	-52478	-28,63
2019	153781	22949	17,54	-29529	-16,11
2020	155582	1801	1,17	-27728	-15,13
2021	200090	44508	28,61	16780	9,15
2022	140552	-59538	-29,76	-42758	-23,33

Джерело: складено автором на основі [31]

З табл.2.2 бачимо, що за останні 10 років українська економіка пережила значні зміни. Обсяг ВВП країни суттєво знизився у 2014 та 2015 роках, що пов'язано зі складними політичними та економічними подіями в країні. Після цього відбулась поступова стабілізація економіки, обсяг ВВП почав зростати, зокрема, у 2017-2021 роках. У 2020 році відбувся незначний приріст ВВП, але

також відчувалися негативні наслідки пандемії COVID-19. Приріст ВВП в 2021 році був дуже високим і склав майже 29%, що свідчить про позитивні тенденції в економіці України. Однак, в 2022 році відбулась дуже суттєва зміна – обсяг ВВП зменшився майже на 30%, що пов'язано з економічними та політичними змінами в країні внаслідок війни. В цілому, негативна динаміка ВВП в 2014-2015 роках і різке зниження ВВП в 2022 році впливають на інвестиційну привабливість України. Інвестори шукають стабільність та надійність, тому коливання у економіці можуть створювати негативний імідж країни та зменшувати інтерес інвестувати.

На рис.2.3 наведемо динаміку ВВП на душу населення в Україні.

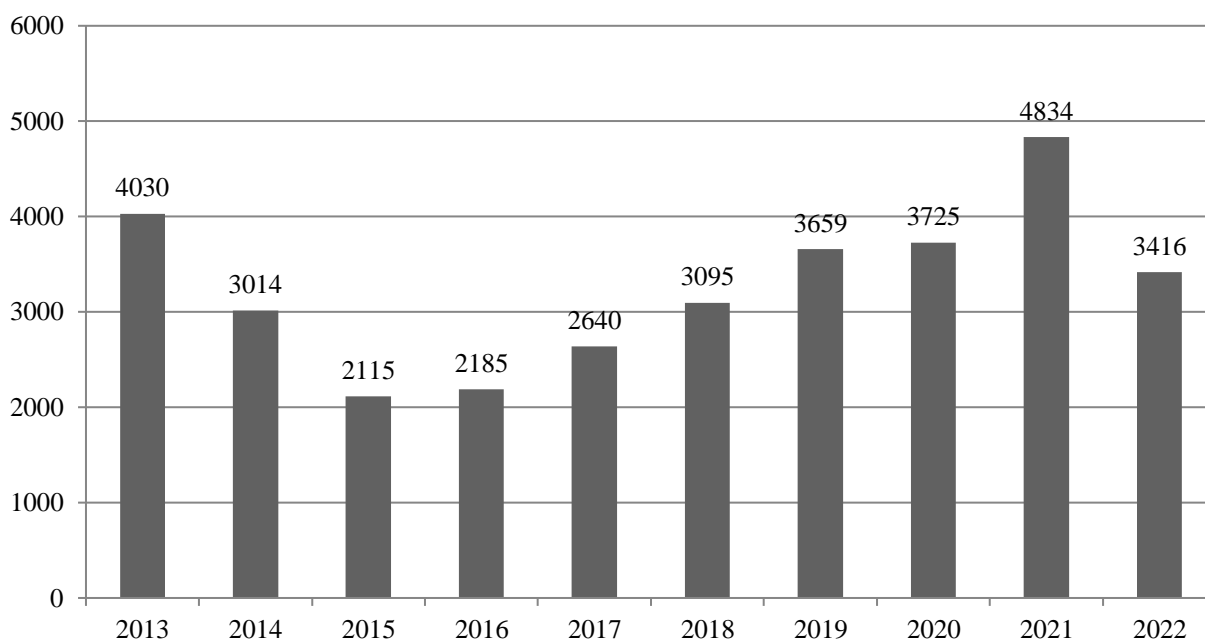

Рисунок 2.3 – Динаміка обсягу ВВП на душу населення в Україні за 2013-2022 рр., дол.

Джерело: складено автором на основі [31]

З рис.2.3 бачимо зниження обсягу ВВП на душу населення в 2014 та 2015 роках, що було пов'язано з кризою в економіці та конфліктом на сході країни. Однак, після 2015 року обсяг ВВП на душу населення знову почав зростати, зростання було помітним у 2017-2019 роках, але в 2020 році зріст зупинився через пандемію COVID-19. У 2021 році відбулося помітне зростання обсягу ВВП на душу населення, що може свідчити про відновлення економіки після пандемії.

Однак, у 2022 році обсяг ВВП на душу населення знову зменшився, що пов'язано зі зниженням загального обсягу ВВП внаслідок війни. Отже, динаміка обсягу ВВП на душу населення може бути важливим фактором для інвесторів, оскільки це вказує на потенціал доходів населення та загальний рівень розвитку економіки країни. На основі цих даних інвестор може приймати рішення про інвестування в економіку країни або про вибір різних секторів економіки для інвестування.

Державний борг також є важливим показником економічної стабільності країни і може впливати на її інвестиційну привабливість. Високий рівень державного боргу може свідчити про недостатню фінансову стійкість держави і призвести до зменшення довіри інвесторів до економіки країни. Динаміка державного боргу в Україні наведена в табл.2.3.

Таблиця 2.3 – Динаміка державного боргу в Україні за 2013-2022 рр.

Рік	ВВП, млн.дол.	Ланцюговий приріст		Базисний приріст	
		абсолютний, млн.дол.	відносний, млн.дол.	абсолютний, млн.дол.	відносний, млн.дол.
2013	183310	-	-	-	-
2014	131805	-51505	-28,10	-51505	-28,10
2015	90615	-41190	-31,25	-92695	-50,57
2016	93270	2655	2,93	-90040	-49,12
2017	112154	18884	20,25	-71156	-38,82
2018	130832	18678	16,65	-52478	-28,63
2019	153781	22949	17,54	-29529	-16,11
2020	155582	1801	1,17	-27728	-15,13
2021	200090	44508	28,61	16780	9,15
2022	140552	-59538	-29,76	-42758	-23,33

Джерело: складено автором на основі [32]

З табл.2.3 бачимо, що у 2014-2015 роках Україна мала значний спад в ВВП, що привело до зростання показника державного боргу. Цей період був складним для інвесторів, які зазвичай охоче інвестують в країни зі стабільними економічними показниками. У 2016 році був зареєстрований незначний ріст ВВП та зменшення державного боргу на 2,93 млн.дол, що свідчить про певний позитивний розвиток економіки та могло підвищити інвестиційну привабливість. У 2017-2019 роках ВВП зростав, а державний борг зменшувався, що свідчить про стабілізацію економічної ситуації в країні та зниження ризику для інвесторів. У 2020 році ВВП зросла незначно, але державний борг також збільшився на 1,17

млн.дол, що свідчить про погіршення економічної ситуації в країні та зменшує інвестиційну привабливість. У 2021 році ВВП значно збільшився, але державний борг також зріс на 28,61 млн.дол. Це може вказувати на те, що зростання економіки може бути пов'язане з позичками та збільшенням боргового навантаження, що може зменшити інвестиційну привабливість. У 2022 році ВВП зменшився, а державний борг збільшився на 29,76 млн.дол. Це є ознакою погіршення економічної ситуації в країні внаслідок війни. Таким чином, зниження державного боргу може збільшити інвестиційну привабливість країни, збільшуючи довіру інвесторів до стабільності економічної ситуації та здатності країни повернути вкладені кошти. Однак, також важливо звернути увагу на інші аспекти, такі як політична стабільність, рівень корупції, доступність ринків та інфраструктури для бізнесу, які також можуть впливати на інвестиційну привабливість країни.

Структура державного боргу в Україні наведена на рис.2.4.

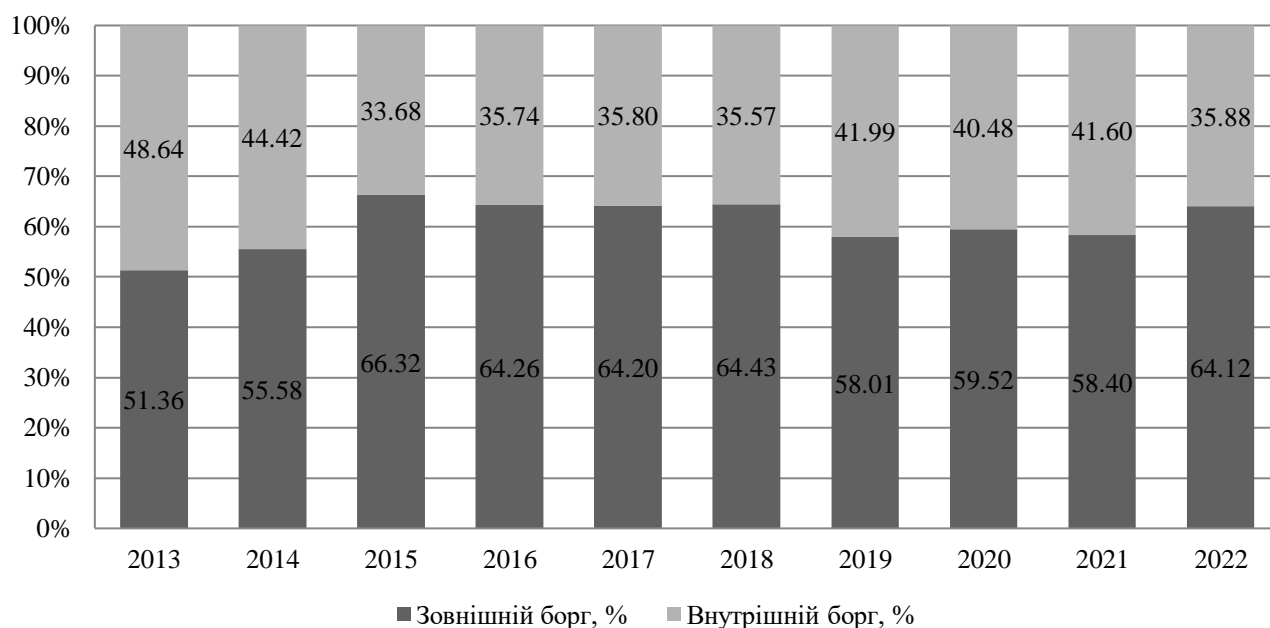

Рисунок 2.4 – Структура державного боргу в Україні за 2013-2022 рр., %

Джерело: складено автором на основі [32]

З рис.2.4 бачимо, що зовнішній борг збільшувався до 2015 року, коли досягав піку в 66,32%, а потім знижувався, але все ще залишається на високому рівні. З іншого боку, внутрішній борг зростає, що свідчить про зростання довіри

внутрішніх кредиторів до уряду. На перший погляд, збільшення зовнішнього боргу України може знизити інвестиційну привабливість, оскільки збільшується залежність від зовнішніх кредиторів. Однак, з іншого боку, зниження частки зовнішнього боргу може свідчити про підвищення інвестиційної привабливості України, оскільки це може означати збільшення внутрішнього споживання, покращення інвестиційного клімату та зменшення ризиків для іноземних інвесторів.

Обсяг експорту та імпорту також є важливим показником інвестиційної привабливості України. Обсяг експорту відображає загальний обсяг товарів і послуг, які країна експортує на зовнішні ринки, тоді як обсяг імпорту відображає загальний обсяг товарів і послуг, які країна імпортує з інших країн. Високий рівень експорту може свідчити про наявність конкурентоспроможної промисловості та експортних можливостей країни, що може бути привабливим для іноземних інвесторів, оскільки це може означати, що країна має потенціал для зростання інвестицій та розвитку нових бізнес-можливостей. Динаміка обсягів експорту та імпорту в Україні наведена в табл.2.4.

Таблиця 2.4 – Динаміка обсягів експорту та імпорту в Україні за 2013-2022 рр.

Рік	Експорт, млн.дол.	Ланцюговий приріст		Імпорт, млн.дол.	Ланцюговий приріст	
		абсолютний, млн.дол.	відносний, млн.дол.		абсолютний, млн.дол.	відносний, млн.дол.
2013	85972	-	-	101554	-	-
2014	64848	-21124	-24,57	70120	-31433,48	-30,95
2015	47845	-17003	-26,22	49657	-20463,24	-29,18
2016	45982	-1863	-3,89	51765	2107,83	4,24
2017	53722	7740	16,83	60900	9134,772	17,65
2018	59136	5414	10,08	70388	9487,994	15,58
2019	63358	4222	7,14	75353	4965,074	7,05
2020	60677	-2681	-4,23	62388	-12964,308	-17,20
2021	81437	20760	34,21	83838	21449,328	34,38
2022	49896	-31541	-38,73	73509	-10329,014	-12,32

Джерело: складено автором на основі [33]

З табл.2.4 бачимо, що загальний тренд обсягів експорту був позитивним з 2017 до 2019 року, коли був зафіксований рекордний показник – 63,4 млрд. доларів США. Однак у 2020 році обсяг експорту знизився на 4,23%, що було

спричинене впливом пандемії COVID-19 на глобальну економіку. У 2021 році обсяг експорту збільшився на 34,21% до 81,4 млрд. доларів США, що свідчить про підвищення конкурентоспроможності української економіки. Однак у 2022 році обсяг експорту знову зменшився на 38,73%, що пов'язано з різким зниженням виробництва та обмеженнями на експорт певних видів продукції. Така динаміка може впливати на інвестиційну привабливість України, залежно від того, які галузі експорту є основними. Оскільки основним експортом є сировина, то така динаміка може зменшувати інвестиційну привабливість України, адже це свідчить про залежність економіки від зовнішніх чинників і можливе скорочення прибутків. Однак, якщо основним експортом стануть високотехнологічні продукти, то така динаміка може бути додатковою мотивацією для інвесторів, які бажають відкривати свої підприємства в Україні.

Загальний обсяг імпорту скоротився з 101,554 млрд. доларів у 2013 році до 83,509 млрд. доларів у 2022 році, що є падінням на 18,7% протягом 10 років. Відносно найбільший приріст імпорту було зафіксовано у 2017 році, коли він збільшився на 9,1 млрд. доларів або 17,65% порівняно з попереднім роком. У 2021 році також був значний приріст імпорту на 21,4 млрд. доларів або 34,38% порівняно з попереднім роком. У 2014-2015 роках був значний спад імпорту, який був пов'язаний з економічною кризою в Україні. З того часу обсяг імпорту поступово зростає, з винятком 2020 року, коли він зменшився на 12,9 млрд. доларів або 17,2% порівняно з попереднім роком. Щодо впливу на інвестиційну привабливість, збільшення обсягів імпорту може свідчити про зростання споживчого попиту в Україні та може бути сприятливим для підприємств, що займаються виробництвом товарів для внутрішнього ринку. З іншого боку, великий імпорт може мати негативний вплив на баланс зовнішньої торгівлі, особливо якщо експортні доходи не зростають відповідно. Крім того, залежність від імпорту може створювати ризики зміни курсу валют, що може негативно вплинути на економіку країни в цілому.

Динаміка сальдо експорту та імпорту в Україні наведена на рис.2.5.

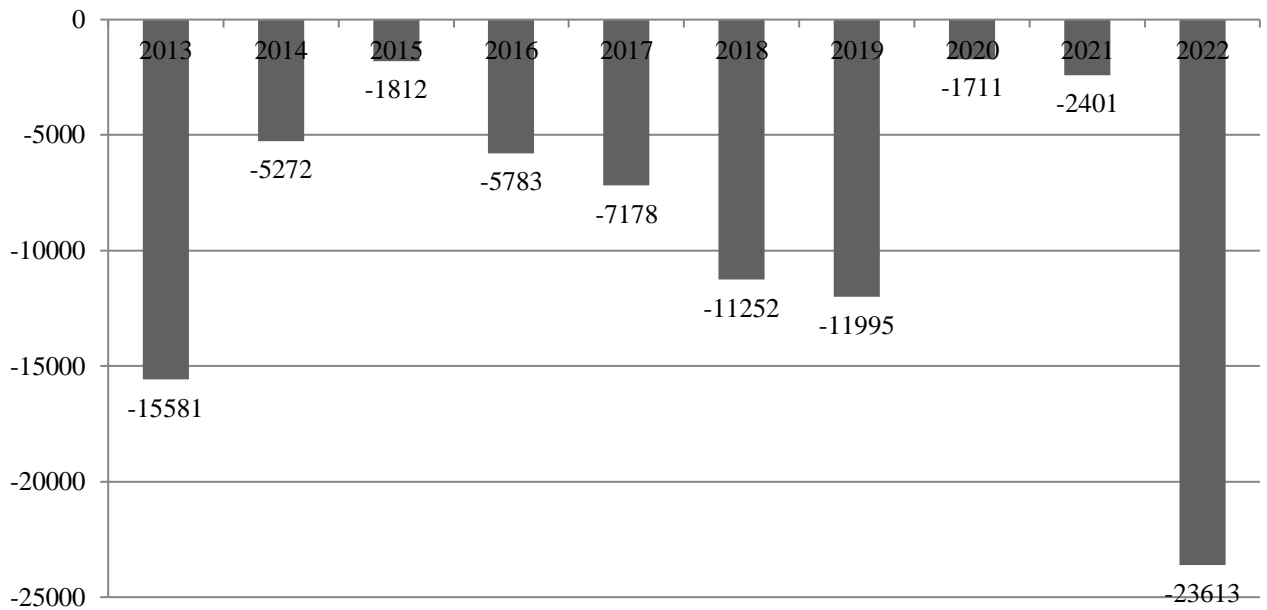

Рисунок 2.5 – Динаміка сальдо експорту та імпорту в Україні за 2013-2022 рр., млн.дол.

Джерело: складено автором на основі [33]

З рис.2.5 бачимо, що дані про сальдо експорту та імпорту в Україні за останні десять років показують, що Україна має тенденцію до негативного зовнішньоекономічного балансу, тобто імпортує більше, ніж експортує. Це може бути негативним чинником для інвестиційної привабливості України, оскільки це означає, що іноземні інвестори можуть вважати ризикованим інвестувати в Україну, якщо вони не впевнені в тому, що вона зможе експортувати достатню кількість товарів і послуг, щоб погасити свій зовнішній борг та забезпечити стабільність національної валюти.

Індекс інфляції є важливим показником інвестиційної привабливості України. Висока інфляція може призвести до знецінення грошей, що є негативним для інвесторів, які планують інвестувати свої гроші в Україну. Висока інфляція також може призвести до зниження попиту на товари та послуги в українській економіці, що може знизити заробіток компаній та призвести до скорочення робочих місць. Динаміка індексу інфляції в Україні наведена на рис.2.6.

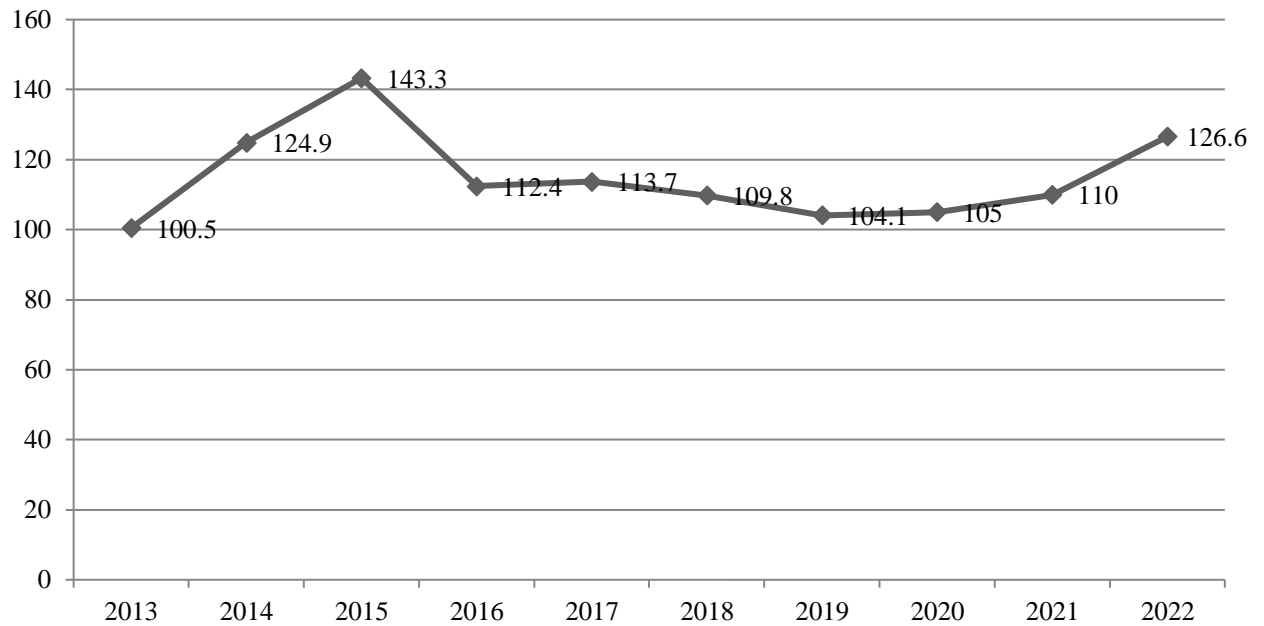

Рисунок 2.6 – Динаміка індексу інфляції в Україні за 2013-2022 рр., %

Джерело: складено автором на основі [34]

З рис.2.6 бачимо, що в 2014 та 2015 роках інфляція була на високому рівні, що може вплинути на зниження інвестиційної привабливості країни. Однак з 2016 року інфляція зменшувалася та залишалася на стабільному рівні до 2021 року, коли відбулося збільшення індексу інфляції до 110%. У 2022 році інфляція зросла на 16,6%, що може викликати обмеження для інвесторів та знизити інвестиційну привабливість України. Проте, треба зазначити, що для забезпечення інвестиційної привабливості країни, окрім низької інфляції, важливі також стабільність політики, ефективність правової системи, наявність кваліфікованої робочої сили та багато інших факторів.

Таким чином, можна зробити висновок, що інвестиційна привабливість України має свої переваги та недоліки. Однією з переваг є зростання ВВП країни в останні роки, що свідчить про економічне зростання країни. Крім того, стабільний ріст експорту може стимулювати інвестиції з боку іноземних компаній, що бажають співпрацювати з українськими підприємствами. Однак, недоліки включають високий рівень інфляції, нестабільність валюти, а також негативний баланс торгівлі. Ці чинники можуть призвести до втрати довіри інвесторів та зменшення іноземних інвестицій. У цілому, для залучення більшого

обсягу іноземних інвестицій, Україні необхідно продовжувати здійснювати реформи, спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату, зменшення бюрократії та корупції, підвищення рівня життя населення та забезпечення стабільності економіки.

2.2 Україна в міжнародних інвестиційних рейтингах

Україна - це країна з великим потенціалом для інвестицій, але в той же час зі знизеним рівнем економічної стабільності і відносно низькими показниками у міжнародних інвестиційних рейтингах. Тут ми розглянемо деякі з них.

Один з найбільш відомих рейтингів – це Doing Business Всесвітнього банку. Рейтинг Doing Business є щорічним дослідженням, яке визначає, наскільки легко підприємці можуть здійснювати бізнес у різних країнах світу. Важливо зазначити, що рейтинг Doing Business не враховує всіх аспектів бізнес-клімату в країні та може бути обмеженою мірою репрезентативним. Тому, при вирішенні питань щодо ведення бізнесу в будь-якій країні, важливо розглядати не лише рейтинг Doing Business, але й інші фактори. Світовий банк в 2021 році оголосив, що більше не буде публікувати звіт Doing Business про стан та умови ведення бізнесу в різних країнах. Фінустанова почала серію оглядів та ревізій звітів та їх методологій. Тому аналізуємо звіт Doing Business-2020 [35]. Україна знаходиться на 64-му місці в рейтингу. Це свідчить про значні перешкоди, з якими стикаються підприємці при здійсненні бізнесу в країні. Незважаючи на кроки, які були зроблені для поліпшення бізнес-клімату в Україні в останні роки, все ще існують проблеми з реєстрацією підприємств, отриманням дозволів на будівництво та сплатою податків.

Ще одним впливовим рейтингом є рейтинг конкурентоспроможності, який складає Інститут розвитку менеджменту (IMD, Швейцарія). При складанні цього рейтингу оцінюються досягнення країн за чотирма групами факторів

конкурентоспроможності, а саме: економічні показники; ефективність діяльності уряду; ефективність бізнесу; інфраструктура. Ці чотири групи факторів враховуються при оцінці конкурентоспроможності країн, тому що вони допомагають зрозуміти загальний стан економіки та бізнес-середовища країни. Високий рейтинг у цьому рейтингу може підвищити привабливість країни для іноземних інвесторів. Динаміка місця України в рейтингу конкурентоспроможності наведена на рис.2.7.

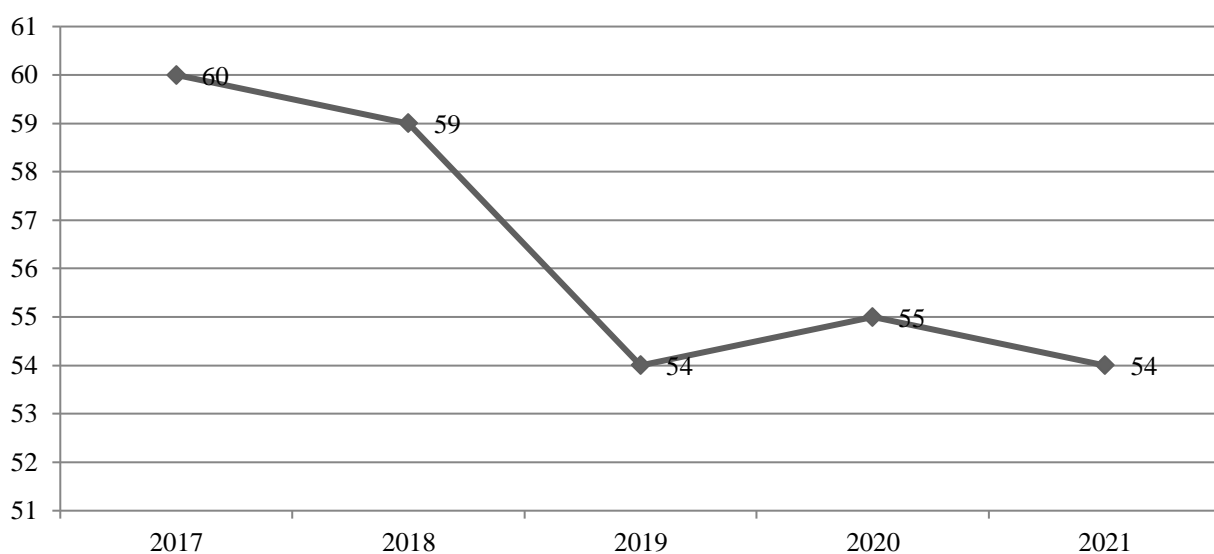

Рисунок 2.7 – Динаміка місця України в рейтингу конкурентоспроможності за 2017-2021 рр., місце

Джерело: складено автором на основі [36]

З рис.2.7 бачимо, що Україна займає 54-те місце в 2021 році, що є трохи кращим результатом, ніж в 2020 році, але таким же, як в 2019 році. Таким чином, можна стверджувати, що Україна не показує стабільної динаміки у покращенні своєї конкурентоспроможності. Низьке місце України у рейтингу конкурентоспроможності може вплинути на інвестиційну привабливість країни, зменшуючи інтерес інвесторів до вкладення коштів у економіку України.

Існує ще один впливовий рейтинг – індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom), який складається американським фондом «The Heritage Foundation» та газетою «The Wall Street Journal». Цей рейтинг визначається на основі оцінки рівня економічної свободи у різних країнах світу, і враховує такі

показники, як право власності, ефективність ринку праці, рівень оподаткування та інші економічні показники. Високий рейтинг у цьому індексі може свідчити про сприятливі умови для підприємництва та інвестицій у країні, що може збільшити інтерес іноземних інвесторів.

Динаміка індексу економічної свободи України наведена на рис.2.8.

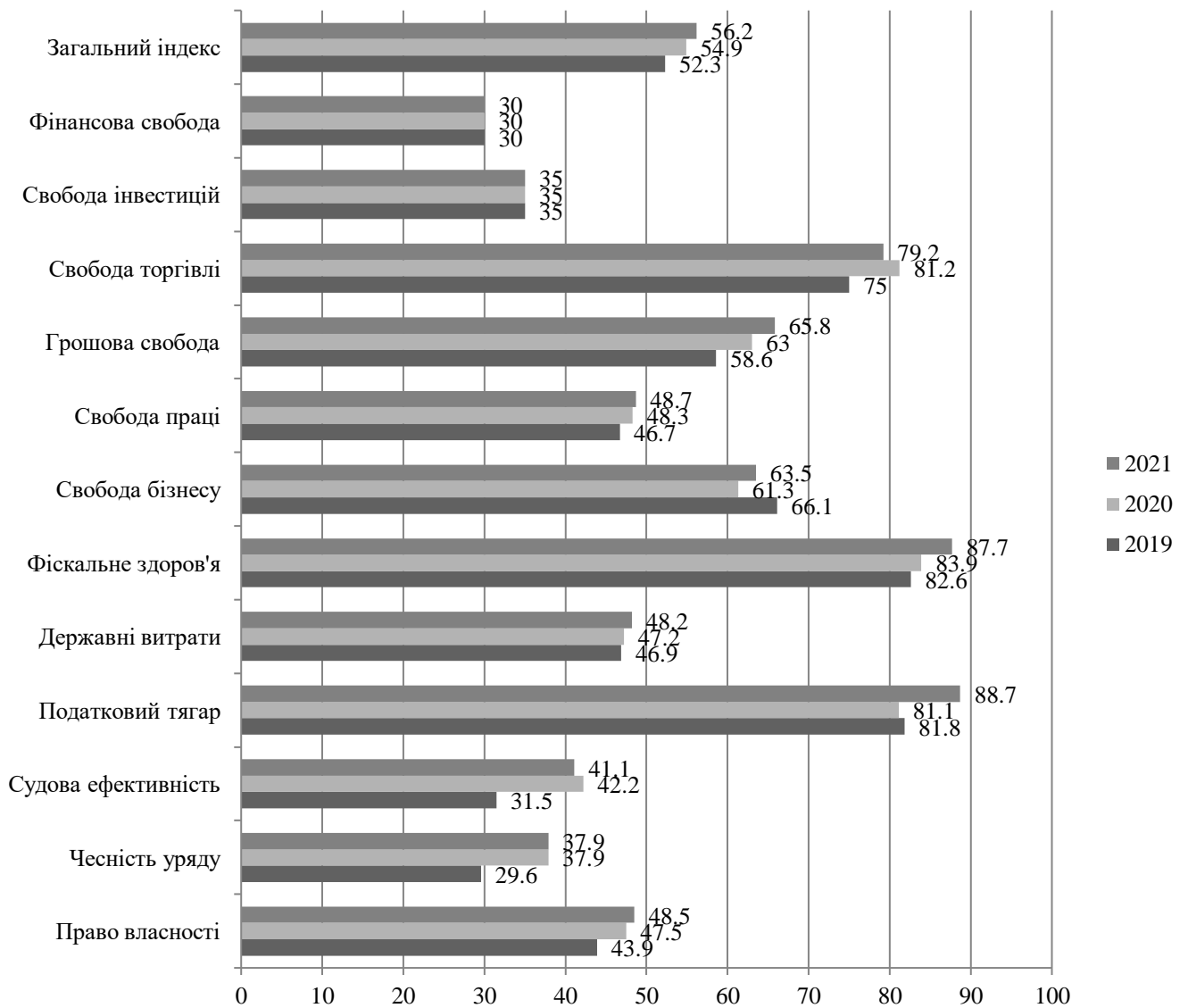

Рисунок 2.8 – Динаміка індексу економічної свободи України за 2019-2021 рр., індекс

Джерело: складено автором на основі [37]

З рис.2.8 бачимо, що показник "Право власності" зріс з 43,9 у 2019 році до 48,5 у 2021 році, що свідчить про поліпшення умов для підприємництва та інвестицій. Показник "Судова ефективність" зріс з 31,5 у 2019 році до 41,1 у 2021

році, що може свідчити про певний прогрес у реформуванні судової системи, але ще потрібно більше зусиль для поліпшення ситуації. Показник "Свобода бізнесу" показав незначне зростання з 61,3 у 2020 році до 63,5 у 2021 році, але все ще залишається середнім. Показник "Свобода праці" залишився практично незмінним з 48,3 у 2020 році до 48,7 у 2021 році. Показник "Свобода інвестицій" залишився на рівні 35, що свідчить про недостатнє зацікавлення влади в поліпшенні умов для інвесторів. Показник "Фінансова свобода" також залишився на рівні 30, що означає низький рівень конкуренції та обмеження у сфері фінансів. Загальний індекс економічної свободи України зріс з 52,3 у 2019 році до 56,2 у 2021 році, що свідчить про певний прогрес в реформуванні економіки країни, але все ще потрібні додаткові зусилля для покращення умов для інвестування.

Оцінку економічної свободи України тимчасово призупинено через триваюче вторгнення Росії з 24 лютого 2022 року.

Іншим важливим рейтингом є рейтинг конкурентоспроможності економічного зростання, який складається Всесвітнім економічним форумом у Давосі, Швейцарія. Цей рейтинг оцінює здатність економіки до забезпечення стабільного економічного зростання в середньо- та довгостроковій перспективі. Рейтинг базується на оцінці різноманітних факторів, які впливають на конкурентоспроможність країни, зокрема на якість бізнес-середовища, інноваційність, інфраструктуру, гуманітарний капітал та інші фактори. Високий рейтинг в цьому рейтингу може бути добрим показником для іноземних інвесторів, які шукають потенційні ринки для своїх інвестицій.

Динаміка місця України в рейтингу конкурентоспроможності економічного зростання наведена на рис.2.9.

З рис.2.9 бачимо, що гідно з динамікою місця України в рейтингу конкурентоспроможності економічного зростання за 2017-2019 рр., можна побачити, що країна займала досить низькі місця, зміщуючись з 79-го місця в 2015 році до 85-го місця в 2016 і 2019 роках. Це свідчить про те, що Україна має низький рівень конкурентоспроможності і здатність конкурувати на світовому ринку.

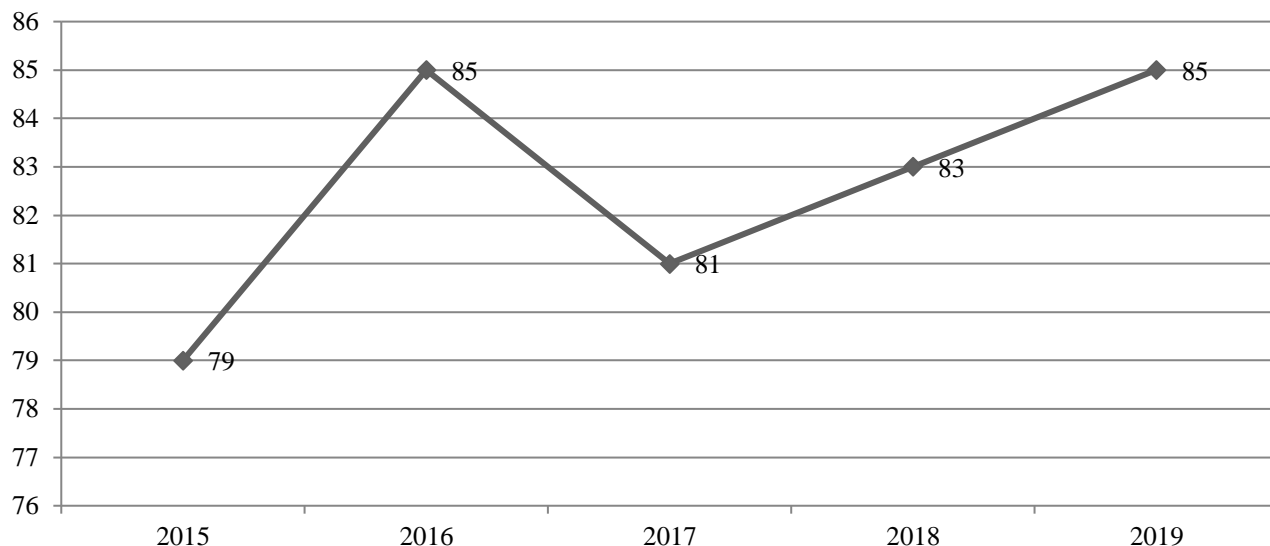

Рисунок 2.9 – Динаміка місця України в рейтингу конкурентоспроможності економічного зростання за 2017-2019 рр., місце

Джерело: складено автором на основі [38]

Це може негативно впливати на інвестиційну привабливість країни, оскільки інвестори будуть обережніше підходити до інвестування в недостатньо конкурентні ринки. Крім того, низький рівень конкурентоспроможності може позначитися на експорті товарів та послуг, що може негативно вплинути на зовнішньоекономічні показники країни. У 2020 році WEF припинило складання рейтингів глобального Індексу конкурентоспроможності, замінивши щорічне видання спеціальним.

Європейська бізнес-асоціація (European Business Association, ЕВА) розробляє індекс інвестиційної привабливості. Цей індекс дає оцінку потенціалу країни для інвесторів на основі різних показників, таких як стан економіки, бізнес-середовище, правова система, податкова політика та інші фактори. Індекс розраховується на основі опитувань бізнес-лідерів, іноземних інвесторів та експертів з різних сфер діяльності. Результати індексу інвестиційної привабливості можуть бути корисними для бізнесу та уряду в Україні, щоб визначити потенційні проблеми та можливості для поліпшення інвестиційного клімату. Такі оцінки можуть також бути корисними для іноземних інвесторів, які

розглядають Україну як потенційний ринок для своїх інвестицій. Динаміка індексу інвестиційної привабливості України наведена на рис.2.10.

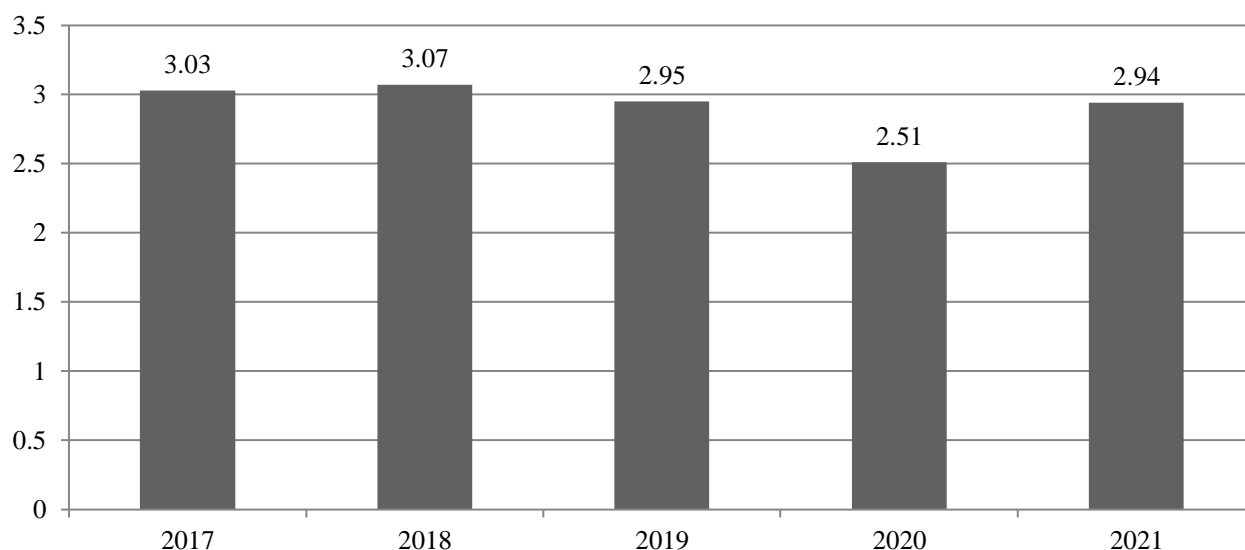

Рисунок 2.10 – Динаміка індексу інвестиційної привабливості України за 2017-2021 рр., індекс

Джерело: складено автором на основі [39]

З рис.2.10 бачимо, що за 2017-2018 роки індекс збільшувався, що може свідчити про певне покращення інвестиційного клімату в країні. У 2019 році індекс зменшився, що може бути пов'язано зі змінами в політичній та економічній ситуації в країні. У 2020 році індекс різко знизився, що може бути пов'язано зі світовою пандемією COVID-19 та її наслідками для економіки України. У 2021 році індекс зріс до рівня 2,94, що може свідчити про певне покращення інвестиційного клімату в країні. В цілому, нестабільність індексу інвестиційної привабливості України може впливати на інвестиційну привабливість країни. Невизначеність в політиці, невідповідність законодавства, економічна нестабільність та інші чинники можуть впливати на прийняття рішення інвесторами щодо інвестування в Україні.

Важливим також є рейтинг інвестиційної привабливості, який щорічно публікує Гамбурзький інститут світової економіки (Hamburg Institute of International Economics, HWWI) у співпраці з німецьким журналом WirtschaftsWoche. Цей рейтинг оцінює інвестиційну привабливість країн-членів

Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) на основі кількох показників, таких як макроекономічна стабільність, кваліфікована робоча сила, рівень наукового розвитку, фінансова стабільність, доступність кредитів, рівень оподаткування, стан інфраструктури та інші. Динаміка місця України в рейтингу інвестиційної привабливості наведена на рис.2.11.

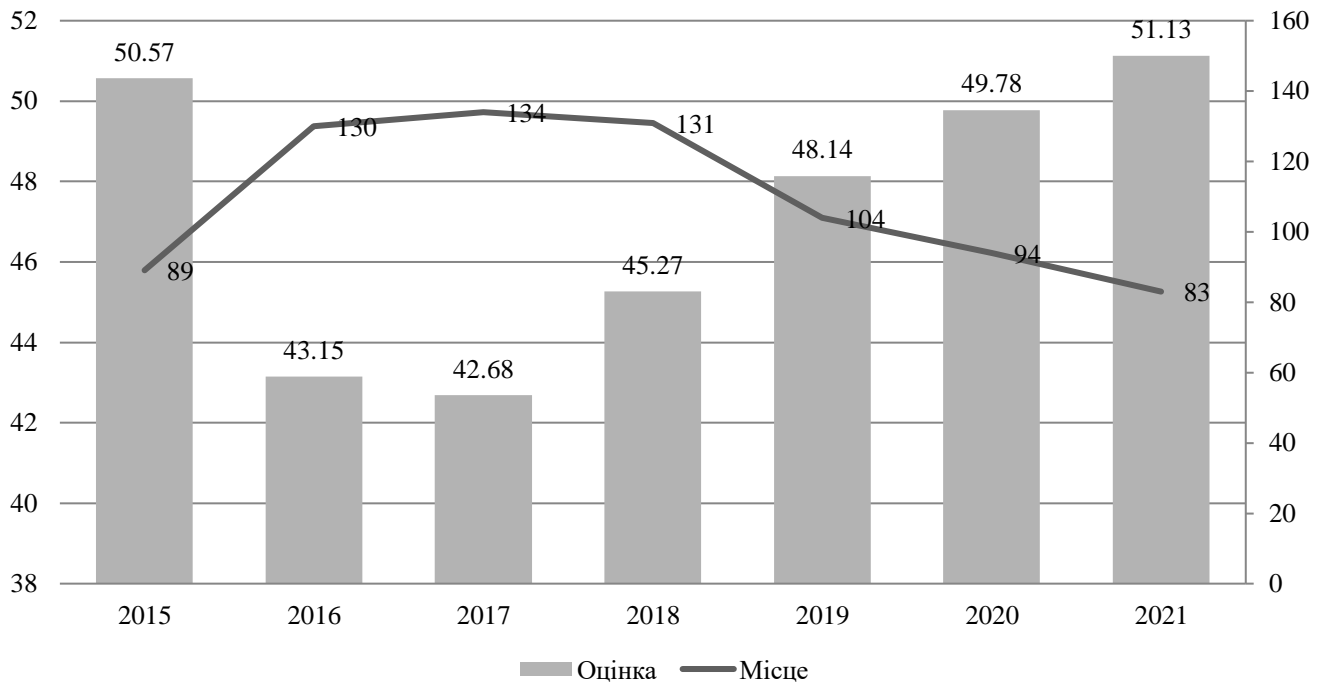

Рисунок 2.11 – Динаміка місця України в рейтингу інвестиційної привабливості за 2015-2021 рр., місце

Джерело: складено автором на основі [40]

З рис.2.11 бачимо, що за період з 2015 по 2021 роки Україна показує певний позитивний тренд у рейтингу інвестиційної привабливості, займаючи все вищі позиції з кожним наступним роком. Зокрема, місце України в рейтингу зросло з 130 в 2016 році до 83 в 2021 році. Однак, індекс оцінки інвестиційної привабливості України зазнав коливань з 2015 року до 2021 року. Цей рейтинг може впливати на інвестиційну привабливість країни, оскільки підприємства та інвестори зазвичай ретельно вивчають інформацію про країни, де планують інвестувати свої кошти.

Рейтинг України за кредитними рейтинговими агентствами є дуже важливим, оскільки він відображає оцінку фінансової стабільності та

кредитоспроможності країни. Це може впливати на інвестиційну привабливість України та умови, за яких країна може залучати позики на міжнародних ринках капіталу. Рейтингові агентства зазвичай оцінюють ризик інвестування в державні боргові зобов'язання, що може вплинути на вартість позик для країни та її спроможність погашати боргові зобов'язання у майбутньому. Довгостроковий рейтинг за зобов'язаннями S&P визначає рівень ризику невиконання фінансових зобов'язань на довгий термін. Суверенний рейтинг країни Moody's оцінює кредитний ризик держави, який відображається в здатності країни виконувати свої фінансові зобов'язання. Довгостроковий рейтинг дефолту Fitch оцінює ризик невиконання зобов'язань емітента на довгий термін. Рейтинг України за кредитними рейтинговими агентствами відображено в табл.2.5.

Таблиця 2.5 – Рейтинг України за кредитними рейтинговими агентствами за 2015-2021 рр.

Рік	Довгостроковий рейтинг за зобов'язаннями S&P	Суверенний рейтинг країни Moody's	Довгостроковий рейтинг дефолту Fitch
2015	B- (стабільний)	Сaa3 (стабільний)	ССС (рейтинг не присвоєний)
2016	B- (стабільний)	Сaa3 (стабільний)	B- (стабільний)
2017	B- (стабільний)	Сaa2 (стабільний)	B- (стабільний)
2018	B- (стабільний)	Сaa1 (стабільний)	B- (стабільний)
2019	B (стабільний)	Сaa1 (стабільний)	B (стабільний)
2020	B (стабільний)	B3 (стабільний)	B (стабільний)
2021	B (стабільний)	B3 (стабільний)	B (стабільний)

Джерело: складено автором на основі [41-43]

З табл.2.5 бачимо, що протягом 2015-2021 років, Україна мала стабільний довгостроковий кредитний рейтинг за зобов'язаннями від S&P та Moody's на рівні B-, B або B3, а від Fitch - B-. Це свідчить про збереження стабільності та певного покращення фінансової ситуації в країні, що може вплинути на інвестиційну привабливість.

Таким чином, на основі аналізу різних міжнародних інвестиційних рейтингів можна зробити висновок, що місце України в цих рейтингах не є стійким і змінюється з року в рік. Інвестиційна привабливість України залежить від багатьох факторів, таких як економічний розвиток країни, політична

стабільність, кредитний ризик, бізнес-клімат, рівень корупції та інші. За останні роки Україна демонструє певний прогрес в покращенні інвестиційної привабливості, але все ще має певні проблеми, які обмежують інвестиційний потенціал країни. Україна має значний потенціал для розвитку інвестиційного клімату, але для цього потрібні значні зусилля та реформи, спрямовані на зниження бар'єрів для інвестицій та залучення іноземного капіталу.

2.3 Інвестиційні стимули: вітчизняний та світовий досвід

Інвестиції є ключовим фактором розвитку економіки, оскільки вони забезпечують фінансові ресурси для створення нових підприємств, розширення виробництва та вдосконалення технологій. Держави та компанії використовують різноманітні інвестиційні стимули для залучення інвестиційних коштів. Це можуть бути фінансові заходи, такі як пільги в оподаткуванні, субсидії та гранти, або регуляторні заходи, такі як спрощення бюрократичних процедур та зниження адміністративних бар'єрів. Розглянемо світовий досвід інвестиційних стимулів та їхній вплив на економіку.

1. Пільги в оподаткуванні. Багато країн надають податкові пільги для стимулювання інвестицій в економіку. Наприклад, в Ірландії існує спеціальна програма «IDA Ireland», яка надає податкові знижки та інші фінансові пільги іноземним компаніям, які інвестують в економіку країни [44]. Це стимулює компанії, що працюють у сферах високих технологій, таких як ІТ, біотехнології та фармацевтика, інвестувати в Ірландію та створювати нові робочі місця.

У деяких країнах існують також програми, які надають пільгове оподаткування для інвесторів у стартапи та ризикові проекти. Наприклад, в США існує програма Angel Tax Credit, яка дозволяє інвесторам отримати податкові кредити за інвестиції в стартапи [45]. Ця програма дозволяє інвесторам отримати податкові кредити за інвестиції в стартапи, що знижує ризик та витрати для

інвесторів, що може привести до більшої кількості інвестицій у стартапи та збільшення їхньої конкурентоспроможності.

У деяких країнах існують програми, які надають пільгове оподаткування для інвестицій у відновлювану енергетику. Наприклад, у Німеччині існує програма Feed-in Tariff (FIT), яка забезпечує гарантовану ціну на виробництво електроенергії з відновлюваних джерел [46]. Така програма знижує ризики для інвесторів, які хочуть вкласти свої кошти в відновлювану енергетику, що може призвести до збільшення кількості інвестицій у цей сектор та до збільшення конкурентоспроможності виробників енергії з відновлюваних джерел.

2. Субсидії та гранти. Уряди також можуть надавати фінансову підтримку підприємствам, які інвестують в економіку країни. Наприклад, у США є програма «Small Business Innovation Research», яка надає гранти для розробки нових технологій та продуктів малих підприємств [47]. Програма Small Business Innovation Research (SBIR) є федеральною програмою в США, яка була запущена у 1982 році. Метою цієї програми є підтримка технологічно-інноваційного розвитку малих підприємств в США шляхом надання фінансової підтримки на стадії дослідження та розробки нових технологій та продуктів. Програма SBIR є важливим інструментом для стимулювання інновацій та розвитку нових галузей економіки в США. Ця програма допомагає стимулювати інновації та розвиток нових галузей економіки.

В Японії існує програма «Cool Japan Fund», яка надає фінансову підтримку підприємствам, що працюють в галузі культури та туризму [48]. Програма «Cool Japan Fund» була створена в 2013 році японською урядовою організацією з метою фінансової підтримки підприємств, які працюють в галузі культури та туризму. Головною метою цієї програми є залучення іноземних туристів та підтримка розвитку культурних індустрій в Японії. Програма надає фінансову підтримку підприємствам, що працюють в різних галузях, таких як розваги, мода, музика, манга та анімація. Загалом, «Cool Japan Fund» інвестує в проекти, які сприяють популяризації японської культури та традицій за межами Японії. Ця програма

допомагає підтримувати та розвивати культурні індустрії та залучати іноземних туристів.

У Великобританії є програма «Enterprise Investment Scheme», яка надає податкові пільги для інвесторів, які вкладають гроші в малі підприємства [49]. Програма «Enterprise Investment Scheme» (EIS) була запроваджена у Великобританії в 1994 році з метою залучення інвестицій у малі підприємства та стартапи, які можуть мати великий потенціал розвитку, але зазвичай мають обмежені фінансові ресурси. Згідно з програмою, інвестори можуть отримати податкові пільги за вкладення грошей в підприємства, що відповідають вимогам EIS. Програма EIS є частиною більш широкої програми підтримки малих і середніх підприємств в Великобританії. Її мета полягає в тому, щоб допомогти малим і середнім підприємствам залучати фінансування, необхідне для їх розвитку та зміцнення їх конкурентоспроможності. Ця програма допомагає залучати інвестиції у малі бізнеси та стартапи, які можуть мати великий потенціал розвитку.

В цілому, субсидії та гранти можуть бути корисними інструментами для стимулювання інвестицій та розвитку економіки. Однак, їх ефективність може залежати від багатьох факторів, таких як умови та правила програм, їхній бюджет та механізми надання фінансової підтримки.

3. Спрощення бюрократичних процедур. Уряди можуть спрощувати бюрократичні процедури та знижувати адміністративні бар'єри для підприємств, які інвестують в економіку країни. Наприклад, У США існує програма EB-5, яка надає можливість іноземним інвесторам отримати постійну резиденцію в країні за умови інвестування мінімум \$900 000 у проекти, що створюють робочі місця [50]. Програма EB-5 може мати значний вплив на інвестиційну привабливість США, особливо для інвесторів з країн, де існують обмеження на іноземні інвестиції або де ризики великі. Інвестори, які вкладають у проекти, що створюють робочі місця, можуть отримати постійну резиденцію у США, що може бути привабливим для тих, хто шукає можливості для переселення або бізнесу в США. Ця програма може також підтримувати створення робочих місць в США, оскільки її умови

передбачають інвестування в проекти, які створюють робочі місця. Це може мати позитивний вплив на місцеву економіку та сприяти розвитку нових проектів.

У Новій Зеландії знизили кількість дозвільних процедур та скоротили т час на їх отримання, що зробило процес інвестування більш привабливим для іноземних інвесторів. За даними Новозеландської комісії з інвестицій, в 2022 році було залучено \$2,7 млрд іноземних інвестицій, що на 22% більше, ніж у 2021 році.

У Данії та Швеції забезпечують можливість електронного подання заявок на будівництво, що зменшує час та витрати на їх отримання. Зменшення часу та витрат на отримання дозволів на будівництво може значно полегшити інвестиційний процес для іноземних інвесторів. Це дає можливість зробити будівництво більш привабливим та ефективним для інвесторів, знижуючи бюрократичні перешкоди та забезпечуючи швидкий доступ до необхідних дозвілів. Це може зробити країну більш привабливою для іноземних інвестицій, оскільки вона забезпечує швидкий та ефективний процес інвестування в будівництво. Також, це може привести до збільшення кількості інвесторів та збільшення обсягу інвестицій, що в свою чергу підвищує інвестиційну привабливість країни.

Ці заходи спрямовані на те, щоб зробити процес інвестування більш доступним та менш складним, що може підвищити інвестиційну привабливість країни. Зниження кількості дозвільних процедур та скорочення часу на їх отримання може позитивно вплинути на інвестиційну привабливість країни. Це допомагає зменшити бюрократичний бар'єр для іноземних інвесторів та зробити процес інвестування більш прозорим та ефективним.

4. Розвиток інфраструктури Уряди можуть інвестувати у розвиток інфраструктури, що зробить країну більш привабливою для іноземних інвесторів. Наприклад, Китай запустив ініціативу «Один пояс, один шлях», яка передбачає інвестування в інфраструктуру країн-партнерів для підвищення обсягів торгівлі та зміцнення економічної співпраці.

Інший приклад – це ініціатива «Сильна Індія», яка передбачає інвестування у місцевій та національній інфраструктурі Індії, включаючи будівництво шосе,

залізничних доріг, аеропортів та сонячних електростанцій. Це допоможе забезпечити ефективнішу та більш стійку інфраструктуру для підприємств та зробить країну більш привабливою для іноземних інвесторів.

В цілому, розвиток інфраструктури може відкрити нові можливості для підприємств та створити більш сприятливе середовище для інвестицій.

5. Програми підтримки експорту. Уряди можуть створювати програми підтримки експорту для стимулювання експорту країни. Наприклад, у Фінляндії є програма «Finnvera», яка надає гарантії та фінансову підтримку експортним підприємствам [51]. Програма «Finnvera» у Фінляндії сприяє збільшенню експорту країни та залученню інвестицій шляхом надання фінансової підтримки експортним підприємствам. Зокрема, програма забезпечує гарантії на кредити, що дає можливість залучати більше капіталу та здійснювати більші торговельні операції на міжнародному ринку.

Велика Британія має програму «UK Export Finance», яка надає фінансову підтримку британським компаніям, які експортують свої товари та послуги, через надання гарантій кредитування та страхування ризиків експорту [52]. Програма «UK Export Finance» має значний вплив на інвестиційну привабливість Великої Британії, оскільки надає підтримку британським компаніям, що здійснюють експорт. Це може стимулювати збільшення виробництва та продажу товарів і послуг, що, в свою чергу, може призвести до зростання зайнятості та економічного розвитку країни. В цілому, програма «UK Export Finance» покращує конкурентоспроможність британських компаній на зовнішніх ринках, що може привести до збільшення інвестицій та збільшення довіри до Великої Британії як партнера для міжнародних бізнес-операцій.

Канада запустила програму «Export Development Canada», яка надає фінансову підтримку канадським компаніям, які експортують свої товари та послуги, через надання гарантій кредитування, страхування ризиків експорту та інвестиції в підприємства за кордоном [53]. Програма «Export Development Canada» може мати позитивний вплив на інвестиційну привабливість Канади через стимулювання експорту та підтримку канадських компаній, які бажають

розширити свою діяльність на міжнародному ринку. Надання гарантій кредитування та страхування ризиків експорту може знизити ризик для інвесторів, які бажають інвестувати в ці компанії. Крім того, інвестиції в підприємства за кордоном можуть допомогти канадським компаніям відкривати нові ринки та збільшувати свої прибутки. У результаті, програма може сприяти збільшенню економічного зростання та залученню інвестицій у Канаду.

Японія має програму «Japan External Trade Organization», яка надає консультативну та інформаційну підтримку японським компаніям, які мають намір експортувати свої товари та послуги [54]. Програма «Japan External Trade Organization» (JETRO) має на меті підтримувати японські компанії у веденні бізнесу за кордоном та залученні іноземних інвесторів в Японію. JETRO надає безкоштовні консультації, інформаційну та аналітичну підтримку, допомогу у пошуку партнерів та інвесторів, проведенні досліджень ринків та аналізі конкурентоспроможності продукції. Така програма може позитивно вплинути на інвестиційну привабливість Японії, оскільки надання такої підтримки японським компаніям сприяє розвитку їхньої експортної діяльності та залученню іноземних інвесторів. Як результат, зростає виробництво та збільшується обсяг експорту японських товарів та послуг, що може привести до збільшення прибутку японських компаній та збільшення привабливості Японії для іноземних інвесторів.

Такі програми підтримки експорту сприяють збільшенню привабливості країни для іноземних інвесторів, оскільки забезпечують більш сприятливі умови для здійснення торговельних операцій та розвитку експортної діяльності. Крім того, вони збільшують довіру до бізнесу та сприяють розвитку економічних зв'язків з іншими країнами, що може мати позитивний вплив на інвестиційний клімат в цілому.

Україна неухильно посилює свою увагу до інвестиційних стимулів. Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» про механізм «інвестиційної няні» від 10 лютого 2021 року є однією з ініціатив, спрямованих на залучення інвестицій до країни. Цей

закон надає інвесторам додаткові гарантії та пільги, що сприяють створенню інвестиційного клімату в Україні. Основні положення закону про інвестиційну діяльність полягають в тому, що інвестори, які вкладають значні кошти в проекти в Україні, можуть отримати додаткові гарантії та захист своїх інтересів. Крім того, закон передбачає створення урядової інстанції, яка буде відповідальна за реалізацію інвестиційних проектів, надавати інформаційну та консультаційну підтримку інвесторам, а також здійснювати моніторинг та аналіз інвестиційної діяльності. Закон про інвестиційну діяльність створює умови для залучення іноземних інвестицій в Україну, що може позитивно вплинути на економіку країни, створити нові робочі місця та підвищити рівень життя українських громадян.

Таким чином, всі ці інвестиційні стимули можуть сприяти збільшенню обсягів інвестицій та стимулювати економічний розвиток. Однак, слід зазначити, що деякі з цих стимулів можуть мати і негативні наслідки, наприклад, зниження податкових надходжень до бюджету або збільшення забруднення довкілля. Тому важливо враховувати всі можливі наслідки перед запровадженням інвестиційних стимулів в економіку.

РОЗДІЛ 3

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ТА ПІСЛЯ ВІЙНИ

Україна – країна зі складною історією, яка наразі переживає війну з Росією. Ця війна завдала серйозної шкоди не тільки економіці, але й інвестиційній привабливості країни. Проте, незважаючи на це, українська економіка має великий потенціал для залучення іноземних інвесторів.

На рис.3.1 наведені напрями формування інвестиційної привабливості в Україні під час та після війни.

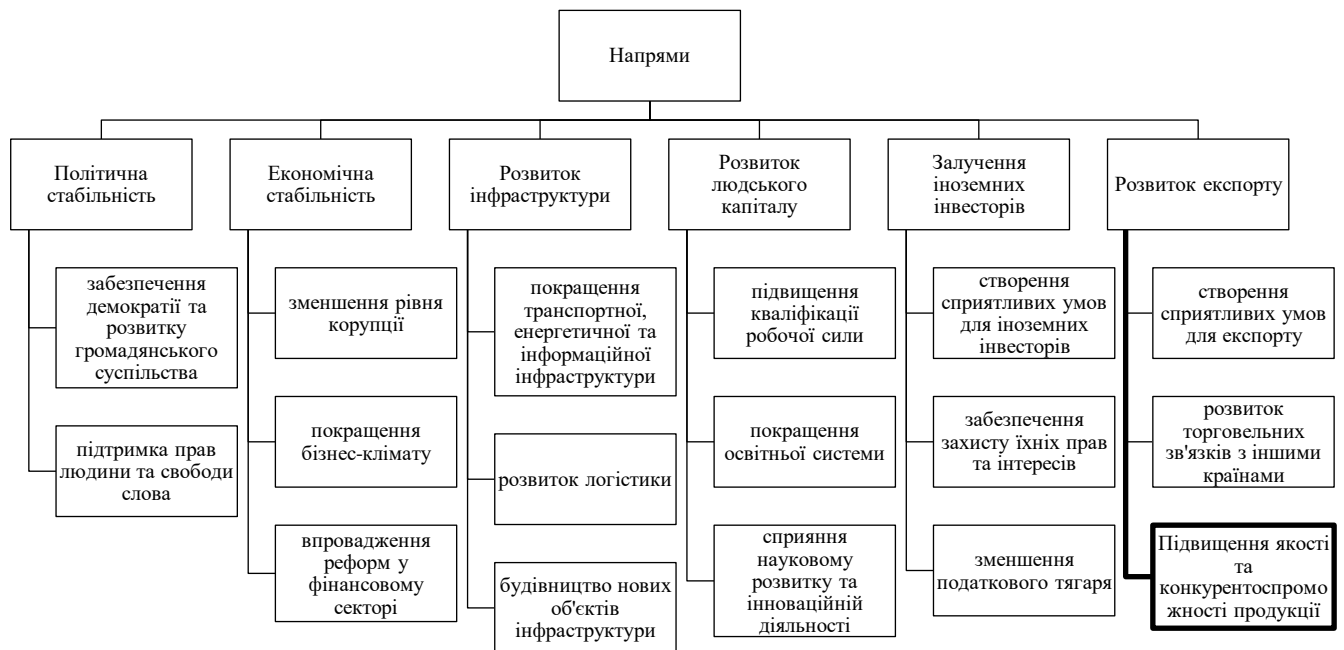

Рисунок 3.1 – Напрями формування інвестиційної привабливості в Україні під час та після війни

Джерело: складено автором на основі [55-62]

1. Політична стабільність є одним з ключових факторів, що впливають на інвестиційну привабливість країни. Іноземні інвестори шукають країни зі стабільною політичною ситуацією та демократичними інституціями, де їхні інвестиції будуть захищені та стабільні. Тому забезпечення демократії та розвитку громадянського суспільства, підтримка прав людини та свободи слова є

важливими складовими політичної стабільності. Україна протягом останніх років зробила значний прогрес у забезпеченні політичної стабільності. Незважаючи на війну на сході країни, в Україні були проведені успішні вибори президента та парламенту, було запроваджено реформи у багатьох сферах, зокрема у правовій системі та в сфері децентралізації влади. Проте, на жаль, повномасштабне вторгнення в 2022 році, проблеми з корупцією та недостатньою реформою судової системи залишаються серйозними перешкодами для досягнення повної політичної стабільності в країні. Необхідні подальші зусилля у цих напрямках, щоб забезпечити стабільну політичну ситуацію в Україні і привернути інвестиції.

Для забезпечення демократії та розвитку громадянського суспільства пропонуємо наступні заходи:

- підвищення рівня прозорості та відкритості у діяльності державних органів, забезпечення доступу до публічної інформації та публічного обговорення важливих рішень;
- розвиток системи місцевого самоврядування та децентралізації влади, забезпечення громадянської участі в прийнятті рішень на місцевому рівні;
- підтримка розвитку громадських організацій та незалежних ЗМІ, що сприятиме розвитку громадянського суспільства та забезпеченню прав людини та свободи слова [55, с.92];
- забезпечення незалежності судової системи та підвищення рівня правової культури, що створить умови для захисту прав інвесторів та підприємців;
- розвиток міжнародної співпраці та участь в міжнародних ініціативах, спрямованих на розвиток демократії та громадянського суспільства, таких як ЄС, НАТО та інші.

Для підтримки прав людини та свободи слова пропонуємо наступні заходи:

- забезпечення свободи медіа: розвиток незалежних ЗМІ, захист журналістів від тиску та переслідувань, підвищення професійних стандартів журналістики, створення прозорих та ефективних механізмів контролю за роботою ЗМІ;

- захист прав меншин: запобігання дискримінації на гендерній, расовій, етнічній та релігійній основі, забезпечення захисту прав громадян, які належать до меншинних груп;
- розвиток громадянського суспільства: підтримка діяльності громадських організацій, розвиток механізмів громадського контролю, забезпечення участі громадян у прийнятті рішень;
- створення сприятливого законодавства: розроблення та прийняття законів, які захищають права людини та свободу слова, забезпечують свободу від інформаційного тиску та переслідування;
- підвищення правосвідомості населення: проведення інформаційних кампаній щодо прав людини та свободи слова, підвищення освітнього рівня громадян щодо захисту своїх прав.

Ці заходи допоможуть забезпечити політичну стабільність та створити сприятливий інвестиційний клімат в Україні.

2. Для забезпечення економічної стабільності та залучення інвестиційних ресурсів в Україні під час та після війни необхідно зменшувати рівень корупції, покращувати бізнес-клімат та впроваджувати реформи у фінансовому секторі.

Зменшення рівня корупції є ключовим фактором для привабливості інвестицій в будь-яку країну. Для зменшення рівня корупції пропонуємо наступні заходи:

- підвищення відповідальності посадових осіб за корупційні дії, в тому числі шляхом зміни законодавства;
- посилення боротьби зі злочинами, пов'язаними з корупцією, включаючи переслідування та покарання осіб, які займають високі посади;
- забезпечення доступу громадськості до інформації про доходи та майно посадових осіб;
- зниження бюрократичних перешкод та спрощення процедур для бізнесу;
- покращення фінансової транспарентності державного сектору, включаючи відкритість бюджетного процесу та публікацію фінансових звітів;

- забезпечення незалежності судової системи та підвищення її ефективності у боротьбі з корупцією;
- створення ефективної системи електронного урядування та підвищення кількості електронних сервісів, які зменшують контакт між посадовцями та громадянами [56, с.47].

Покращення бізнес-клімату передбачає впровадження прозорих та ефективних механізмів державного регулювання бізнесу, спрощення процедур для заснування та ведення бізнесу, а також підтримку малих та середніх підприємств. Для покращення бізнес-клімату пропонуємо наступні заходи:

- зменшення адміністративних бар'єрів для заснування та реєстрації бізнесу, зокрема, шляхом скорочення термінів та електронізації процедур;
- забезпечення доступу до кредитів та інших фінансових ресурсів для малих та середніх підприємств, зокрема, шляхом створення державних програм фінансування та спрощення процедур отримання кредитів [57, с.436];
- зменшення податкових ставок та спрощення податкової системи, що зменшить бюрократію та зробить бізнес більш привабливим для інвесторів;
- розвиток експортних ринків та підтримка міжнародної торгівлі, що дозволить залучати нові інвестиції та розвивати бізнес;
- забезпечення ефективного захисту прав на інтелектуальну власність, зокрема, шляхом встановлення відповідних законів та механізмів контролю. Це забезпечить довіру та захист інвесторів від порушень прав на інтелектуальну власність.

Впровадження реформ у фінансовому секторі передбачає створення сприятливих умов для діяльності банків та інших фінансових установ, зменшення банківської та податкової тягарів на бізнес, підвищення рівня фінансової грамотності населення, а також створення стійкої системи фінансового регулювання.

Такі заходи забезпечать стабільний розвиток економіки та привабливість України для інвесторів.

3. Розвиток інфраструктури є одним з ключових факторів, що впливають на інвестиційну привабливість країни. Покращення транспортної інфраструктури забезпечує більш ефективну і швидку доставку товарів та послуг, що сприяє зростанню економіки та розвитку міжнародної торгівлі. Розвиток енергетичної інфраструктури дозволяє забезпечити енергетичну безпеку країни, зменшити залежність від імпорту енергоресурсів та знизити витрати на їх транспортування. Розвиток інформаційної інфраструктури дозволяє підвищити конкурентоспроможність країни, розвивати нові технології та створювати робочі місця.

Для покращення транспортної, енергетичної та інформаційної інфраструктури пропонуємо наступні заходи:

- збільшення кількості автобусів, трамваїв, метро, прискорення процесу модернізації транспорту та заміни застарілих машин;
- ремонт та модернізація існуючих доріг, побудова нових шляхів зв'язку між регіонами, забезпечення достатньої кількості перехресть та об'їзних доріг [58, с.275];
- підвищення ефективності енергосистем, забезпечення належного функціонування генеруючих потужностей, модернізація систем передачі та розподілу електроенергії, підвищення енергоефективності;
- покращення швидкості та якості інтернет-з'єднання, підвищення кількості точок доступу до бездротової мережі, розвиток електронної торгівлі та інтернет-банкінгу [59, с.253].

Розвиток логістики є важливим елементом інфраструктури, який забезпечує ефективність ланцюга постачання та зменшує витрати на транспортування товарів. Для розвитку логістики пропонуємо наступні заходи:

- підвищення ефективності транспортної інфраструктури, включаючи покращення доріг, залізниць, портів, аеропортів та інших транспортних засобів;
- використання новітніх технологій у логістичних процесах, таких як автоматизація складів, використання дронів та інших технологічних рішень;

- розвиток цифрових інструментів та платформ, які дозволяють зв'язувати різні логістичні послуги та спрощувати процеси постачання;
- покращення регулювання та сприяння логістичній діяльності на рівні держави, включаючи зниження митних бар'єрів та інших перешкод для переміщення товарів;
- підтримка досліджень та розвитку нових технологій в логістиці, що можуть покращити процеси постачання та знизити витрати на логістику.

Будівництво нових об'єктів інфраструктури, таких як аеропорти, порти, залізниці, дороги, мости та інші, створює нові робочі місця, збільшує потенціал для розвитку туризму та залучення іноземних інвестицій.

У розвитку інфраструктури необхідно враховувати потреби та інтереси різних регіонів країни, а також ставити перед собою довгострокові цілі, що дозволяє забезпечити сталість розвитку та підвищити якість життя населення.

4. Розвиток людського капіталу є ключовим фактором інвестиційної привабливості України. Для досягнення цього пріоритету пропонується наступні заходи:

- підвищення кваліфікації робочої сили: для забезпечення компетентності працівників та їх конкурентоспроможності на ринку праці, необхідно створити сприятливі умови для постійного підвищення кваліфікації. Для цього можуть бути використані різноманітні навчальні програми, семінари, тренінги, майстер-класи, онлайн-курси тощо;
- покращення освітньої системи: для забезпечення високої якості освіти та відповідності її вимогам на міжнародному рівні, необхідно внести відповідні зміни в освітню систему. Це може включати оновлення навчальних планів та програм, впровадження новітніх технологій та методів навчання, підвищення кваліфікації викладачів, а також підвищення доступності освіти для всіх шарів населення;
- сприяння науковому розвитку та інноваційній діяльності: для забезпечення сталого розвитку країни необхідно сприяти науковому розвитку та інноваційній діяльності. Для цього можуть бути використані різні

інструменти, такі як стимулювання наукової діяльності, підтримка дослідницьких проектів, створення науково-дослідних центрів та інноваційних кластерів, підтримка стартапів та малого та середнього бізнесу, які займаються розробкою нових технологій та продуктів.

Виконання запропонованих заходів допоможе створити сприятливі умови для підвищення ефективності виробництва, зменшення витрат та підвищення конкурентоспроможності країни на міжнародному ринку.

5. Залучення іноземних інвесторів є важливим елементом економічного розвитку країни, оскільки це дозволяє привернути необхідний капітал для розширення бізнесу та створення нових робочих місць. Для досягнення цієї мети пропонується наступні заходи:

- створення сприятливих умов для іноземних інвесторів: це може включати спрощення процедури реєстрації та ліцензування бізнесу, зниження адміністративних бар'єрів, покращення інфраструктури та доступності до ринку, а також розвиток спеціальних економічних зон та інвестиційних фондів, які забезпечують підтримку та захист іноземних інвесторів [60, с.38];
- забезпечення захисту прав та інтересів іноземних інвесторів: для забезпечення довіри та інвестиційної привабливості країни, необхідно створити надійну правову базу, яка захищає права та інтереси іноземних інвесторів. Це може включати укладення міжнародних угод про захист інвестицій, створення механізмів врегулювання спорів між інвесторами та державою, а також підвищення рівня правової культури в країні;
- зменшення податкового тягаря: для залучення іноземних інвесторів, необхідно зменшити податковий тягар, який ставиться на бізнес. Це може включати зниження податків на прибуток, спрощення податкових процедур та усунення подвійного оподаткування. Зниження податкового тягаря допоможе зробити країну привабливішою для іноземних інвесторів [61, с.140].

Залучення іноземних інвесторів є важливим елементом економічного розвитку країни і може бути досягнуте шляхом створення сприятливих умов для іноземних інвесторів, забезпечення захисту їхніх прав та інтересів та зменшення

податкового тягаря. Ці заходи допоможуть повернути необхідний капітал для розширення бізнесу та створення нових робочих місць, а також зробити країну більш привабливою для іноземних інвесторів. Надійна правова база, яка захищає права та інтереси іноземних інвесторів, також є важливим фактором для забезпечення довіри та інвестиційної привабливості країни.

6. Розвиток експорту є важливим елементом економічного розвитку України, оскільки експортний сектор може стати джерелом високоякісних робочих місць та забезпечити додаткові доходи для країни. Для досягнення цієї мети пропонуємо наступні заходи:

- розвиток економіки та підтримка підприємств: для підвищення конкурентоспроможності виробників потрібно розвивати економіку країни та надавати підтримку підприємствам. Наприклад, можна знижувати податки на підприємства, що експортують свою продукцію, надавати фінансову та консультативну підтримку;
- розвиток торговельних зв'язків з іншими країнами: для збільшення обсягів експорту необхідно активно співпрацювати з іншими країнами та розвивати торговельні зв'язки. Наприклад, можна підписувати угоди про вільну торгівлю з іншими країнами та регіонами, проводити торговельні місії та виставки за кордоном, сприяти входженню українських підприємств на зарубіжні ринки [62, с.128];
- розвиток інфраструктури та логістики: для підвищення ефективності експорту необхідно розвивати інфраструктуру та логістику. Наприклад, можна будувати нові морські термінали, залізничні та автомобільні дороги, розвивати логістичні центри та інші інфраструктурні об'єкти;
- підвищення якості та конкурентоспроможності продукції: для успішного експорту необхідно виробляти продукцію високої якості та конкурентоспроможної на міжнародному ринку. Наприклад, можна проводити дослідження та впроваджувати нові технології виробництва, розвивати систему сертифікації та контролю якості продукції.

Таким чином, формування інвестиційної привабливості в Україні під час та після війни потребує комплексного підходу, що передбачає забезпечення політичної та економічної стабільності, розвиток інфраструктури та людського капіталу, залучення іноземних інвесторів, розширення інвестиційних можливостей та розвиток експорту. Реалізація цих напрямів допоможе залучити інвестиційні ресурси для економічного відновлення та розвитку країни після війни, а також для зміцнення її позицій на міжнародному ринку та забезпечення довгострокового економічного зростання.

ВИСНОВКИ

Дослідження проведене з метою розробки рекомендацій для поліпшення інвестиційної привабливості України на основі теоретичного та практичного аналізу дозволило зробити наступні висновки.

1. Дослідивши сутність та рівні інвестиційної привабливості, можемо зробити висновок, що інвестиційна привабливість визначається як сукупність умов, факторів та показників, які впливають на переваги інвестора при виборі об'єкта інвестування. Це можуть бути різні об'єктивні ознаки, властивості, засоби і можливості, які зумовлюють платоспроможний попит на інвестиції. Рівні оцінки і управління інвестиційною привабливістю (макрорівень, мезорівень та мікрорівень) допомагають зрозуміти, як країна, регіон та підприємства впливають на привабливість інвестицій. Для ефективного управління інвестиційною привабливістю на кожному рівні необхідно проводити систематичну оцінку факторів, які впливають на інвестиційну привабливість, та розробляти конкретні стратегії для поліпшення цих факторів.

2. Виділивши чинники інвестиційної привабливості країни, бачимо, що загальна концепція того, що формує інвестиційний клімат країни, полягає в поєднанні різноманітних складових економічного, політичного, правового, соціально-культурного середовища. Інвестиційна привабливість країни залежить від комплексу чинників, які потрібно розглядати у взаємозв'язку. У країнах, де сприятливі умови для інвестування поєднуються з високим рівнем політичної та економічної стабільності, прозорими законами та ефективною правоохоронною системою, розвинутою інфраструктурою, наявністю якісної робочої сили та іншими позитивними складовими, інвестиційний клімат є більш привабливим для іноземних та внутрішніх інвесторів.

3. Охарактеризувавши методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості країни, бачимо, що оцінка інвестиційної привабливості може бути здійснена за допомогою трьох основних підходів: статистичного, експертного та

рейтингового. Кожен з цих підходів має свої переваги та недоліки. Статистичний підхід ґрунтується на аналізі статистичних даних, метод експертних оцінок використовує експертні оцінки значущості показників, а рейтинговий підхід формує інтегральний показник на основі наявних показників. Рекомендується комбінувати різні підходи для отримання більш повної та об'єктивної оцінки інвестиційної привабливості. Існує багато міжнародних методик оцінки інвестиційної привабливості країни. Серед них можна виділити такі методики, як індекс інвестиційної привабливості Європейської Бізнес-асоціації, індекс інвестиційної привабливості «міжнародний бізнес компас», оцінка інвестиційної привабливості країн розроблена Конференцією ООН з торгівлі і розвитку (UNCTAD), індекс інвестиційної свободи, індекс BERI, рейтинг журналу «Euromoney», рейтинг інвестиційної привабливості консалтингової фірми «Ernst and Young», цифрова шкала Гарвардської школи бізнесу, ризику країни ICRG. Вибір методики до оцінки інвестиційної привабливості країни має бути обґрунтованим та здійснюватись на основі об'єктивної та достовірної інформації про економіку та політику країни, а також про її ризики та перспективи.

4. Аналіз факторів інвестиційної привабливості України показав, що інвестиційна привабливість України має свої переваги та недоліки. Однією з переваг є зростання ВВП країни в останні роки, що свідчить про економічне зростання країни. Крім того, стабільний ріст експорту може стимулювати інвестиції з боку іноземних компаній, що бажають співпрацювати з українськими підприємствами. Однак, недоліки включають високий рівень інфляції, нестабільність валюти, а також негативний баланс торгівлі. Ці чинники можуть призвести до втрати довіри інвесторів та зменшення іноземних інвестицій. У цілому, для залучення більшого обсягу іноземних інвестицій, Україні необхідно продовжувати здійснювати реформи, спрямовані на поліпшення інвестиційного клімату, зменшення бюрократії та корупції, підвищення рівня життя населення та забезпечення стабільності економіки.

5. Виділивши місце України в міжнародних інвестиційних рейтингах, можемо зробити висновок, що місце України в цих рейтингах не є стійким і

змінюється з року в рік. Інвестиційна привабливість України залежить від багатьох факторів, таких як економічний розвиток країни, політична стабільність, кредитний ризик, бізнес-клімат, рівень корупції та інші. За останні роки Україна демонструє певний прогрес в покращенні інвестиційної привабливості, але все ще має певні проблеми, які обмежують інвестиційний потенціал країни. Україна має значний потенціал для розвитку інвестиційного клімату, але для цього потрібні значні зусилля та реформи, спрямовані на зниження бар'єрів для інвестицій та залучення іноземного капіталу.

6. Охарактеризувавши інвестиційні стимули, бачимо, що всі ці інвестиційні стимули можуть сприяти збільшенню обсягів інвестицій та стимулювати економічний розвиток. Однак, слід зазначити, що деякі з цих стимулів можуть мати і негативні наслідки, наприклад, зниження податкових надходжень до бюджету або збільшення забруднення довкілля. Тому важливо враховувати всі можливі наслідки перед запровадженням інвестиційних стимулів в економіку.

7. Формування інвестиційної привабливості в Україні під час та після війни потребує комплексного підходу, що передбачає забезпечення політичної та економічної стабільності, розвиток інфраструктури та людського капіталу, залучення іноземних інвесторів, розширення інвестиційних можливостей та розвиток експорту. Реалізація цих напрямів допоможе залучити інвестиційні ресурси для економічного відновлення та розвитку країни після війни, а також для зміцнення її позицій на міжнародному ринку та забезпечення довгострокового економічного зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Танклевська Н. С. Управління інвестиційною привабливістю в умовах четвертої промислової революції. *Scientific papers of Dmytro Motornyi Tavria state agrotechnological university (economic sciences)*. 2019. № 1. С. 44-50.
2. Вахович І. Інвестиційна привабливість регіонів держави у довоєнний період через призму фінансової безпеки. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. 2022. № 3. С. 29-40.
3. Люльов О. В. Проблеми оцінки та управління інвестиційною привабливістю на макроекономічному рівні. *Вісник Сумського державного університету*. 2020. № 1. С. 207-216.
4. Матюк Т. В. Інвестиційна привабливість у сучасних реаліях економіки України. *Бізнес Інформ*. 2022. № 8. С. 60-66.
5. Болотова Г. Д. Проблемні аспекти правового забезпечення інвестиційної привабливості України. *Право і суспільство*. 2017. № 6(2). С. 118-123.
6. Хаєцька О. П. Шляхи підвищення міжнародної інвестиційної привабливості України. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2020. № 3. С. 113-130.
7. Мунька С. С. Аналіз впливу зовнішньої торгівлі на інвестиційну привабливість України. *Modern economics*. 2021. № 25. С. 105-110.
8. Бушинський Є. В. Концепт факторів, що визначають інвестиційну привабливість регіону. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 6(2). С. 185-190.
9. Койбічук В. В. Дослідження характеру та значимості впливу факторів ринку праці на інвестиційну привабливість країни. *Економіка і прогнозування*. 2020. № 2. С. 80-96.
10. Бушинський Є. В. Аналіз впливу інвестиційної привабливості на підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2021. № 4. С. 52-58.

11. Лихолат С. Вплив деструктивних чинників на інвестиційну та інноваційну привабливість України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. № 1. С. 250-259.
12. Золотарьова О. В. Інвестиційна привабливість України: зміст, тенденції та управління. *Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету*. 2020. № 1. С. 6-16.
13. Нечипорук О. В. Інвестиційна привабливість видів економічної діяльності в регіонах України. *Бізнес Інформ*. 2021. № 5. С. 169-174.
14. Бушинський Є. В. Концепт факторів, що визначають інвестиційну привабливість регіону. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. № 6. С. 216-220.
15. Гриценко Л. Оцінка інвестиційної привабливості України. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. № 3. С. 379-389.
16. Зельдіна О. Захист прав інвесторів як складник інвестиційної привабливості України. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 3. С. 51-55.
17. Шушкова Ю. В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України на світовій арені. *Молодий вчений*. 2019. № 11(2). С. 655-659.
18. Федоренко О. О. Інвестиційна привабливість регіонів України. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 39. С. 273-276.
19. Бохонко І. В. Інвестиційна привабливість України в умовах ринкового господарювання. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 40. С. 46-53.
20. Коренюк П. Концептуальні підходи та методи визначення інвестиційної привабливості національної економіки. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018. № 2. С. 56-62.
21. Залізняк В. П. Інвестиційна привабливість України: реалії та перспективи. *Економічний вісник університету*. 2021. № 48. С. 148-154.
22. Бушинський Є. В. Методи оцінки інвестиційної привабливості: регіональний вимір. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 157-163.

- 23.Конакова К. М. Оцінка та напрями покращення інвестиційної привабливості України: рейтинговий підхід. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. № 26(1). С. 84-90.
- 24.Кишакевич Б. Ю. Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості регіонів України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 4. С. 51-58.
- 25.Кишакевич Б. Ю. Методи оцінювання інвестиційної привабливості регіонів. *Економічний простір*. 2017. № 128. С. 71-80.
- 26.Лещук Г. В. Систематизація підходів до оцінювання інвестиційної привабливості регіону. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. № 29. С. 93-98.
- 27.Паук М. І. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості регіону. *Вісник ХНАУ*. 2014. № 6. С. 257-266.
- 28.Кисла Н. В. Привабливість інвестування в Україні, механізм забезпечення зацікавленості інвесторів. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2010. № 495. С. 170-175.
- 29.Караван С. І. Алгоритм визначення рівня інвестиційної привабливості, формування інтегрального показника. *Економічні інновації*. 2012. № 51. С. 159-170.
- 30.Прямі іноземні інвестиції в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2022/> (дата звернення 02.05.2023).
- 31.Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення 02.05.2023).
- 32.Державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/> (дата звернення 02.05.2023).
- 33.Експорт та імпорт України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp/> (дата звернення 02.05.2023).
- 34.Індекс інфляції в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/> (дата звернення 02.05.2023).

35. Doing Business-2020. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/688761571934946384/pdf/Doing-Business-2020-Comparing-Business-Regulation-in-190-Economies.pdf> (дата звернення 02.05.2023).
36. World Competitiveness Ranking. IMD. URL: <https://worldcompetitiveness.imd.org/countryprofile/overview/UA> (дата звернення 02.05.2023).
37. Index of Economic Freedom. URL: <https://www.heritage.org/index/> (дата звернення 02.05.2023).
38. Global Competitiveness Report. URL: <https://www.weforum.org/reports/> (дата звернення 02.05.2023).
39. EBA Investment Attractiveness Index. URL: <https://uibc.org.ua/en/eba-investment-attractiveness-index/> (дата звернення 02.05.2023).
40. Hamburg Institute of International Economics. URL: <https://www.cleanenergywire.org/experts/hwwi-hamburg-institute-international-economics> (дата звернення 02.05.2023).
41. S&P. URL: <https://www.spglobal.com/ratings/en/> (дата звернення 02.05.2023).
42. Moody's. URL: <https://www.moody.com/> (дата звернення 02.05.2023).
43. Fitch. URL: <https://www.fitchratings.com/> (дата звернення 02.05.2023).
44. IDA Ireland. URL: <https://www.idaireland.com/> (дата звернення 04.05.2023).
45. Angel Tax Credit. URL: <https://mn.gov/deed/business/financing-business/tax-credits/angel-tax-credit/> (дата звернення 04.05.2023).
46. Feed-in Tariff (FIT). URL: (дата звернення 04.05.2023).
47. Small Business Innovation Research. URL: <https://www.sbir.gov/> (дата звернення 04.05.2023).
48. Cool Japan Fund. URL: <https://www.cj-fund.co.jp/en/> (дата звернення 04.05.2023).
49. Enterprise Investment Scheme. URL: <https://octopusinvestments.com/our-products/enterprise-investment-scheme/> (дата звернення 04.05.2023).

- 50.EB-5 Immigrant Investor Program. URL: <https://www.uscis.gov/working-in-the-united-states/permanent-workers/eb-5-immigrant-investor-program> (дата звернення 04.05.2023).
- 51.Finnvera. URL: <https://www.finnvera.fi/eng> (дата звернення 04.05.2023).
- 52.UK Export Finance. URL: <https://www.gov.uk/government/organisations/uk-export-finance> (дата звернення 04.05.2023).
- 53.Export Development Canada. URL: <https://www.edc.ca/> (дата звернення 04.05.2023).
- 54.Japan External Trade Organization. URL: <https://www.jetro.go.jp/en/> (дата звернення 04.05.2023).
- 55.Мунька С. С. Аналіз інвестиційної привабливості регіонів України. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. № 1. С. 90-93.
- 56.Конакова К. Індикатори інвестиційної привабливості національної економіки. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 2. С. 43-50.
- 57.Череповський К. В. Міждержавний інвестиційний правовий режим як фактор інвестиційної привабливості. *Альманах права*. 2022. № 13. С. 434-438.
- 58.Яськов Є. О. Ринок міжнародних рейтингових агентств та підходи до оцінювання інвестиційної привабливості країни. *Академічний огляд*. 2023. № 1. С. 270-283.
- 59.Сабадаш В. В. Екологічна складова інвестиційної привабливості території й неконфліктного природокористування. *Таврійський науковий вісник*. 2013. № 84. С. 249-256.
- 60.Кулініч Т. В. Інвестиційна привабливість України та можливі шляхи її підвищення у сучасних умовах. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка"*. 2013. № 754. С. 34-40.
- 61.Біла В. С. Вплив міжнародних рейтингів на інвестиційну привабливість України. *Молодий вчений*. 2020. № 11(2). С. 139-142.
- 62.Савош Л. В. Інвестиційна привабливість України: стан та шляхи покращення. *Економічні науки*. 2019. № 16. С. 126-132.